

T.C.
ÇAĞ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ANADOLU LİSESİ ÖĞRENCİLERİNDE AKADEMİK ERTELEME
DAVRANIŞININ İNCELENMESİ

TEZİ YAZAN
Sibel ORAN

TARSUS/MERSİN
EYLÜL - 2016

T.C.
ÇAĞ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ANADOLU LİSESİ ÖĞRENCİLERİNDE AKADEMİK ERTELEME
DAVRANIŞININ İNCELENMESİ

TEZİ YAZAN
SİBEL ORAN

TEZ DANIŞMANI
PROF. DR. BEKİR AYDIN LEVENT

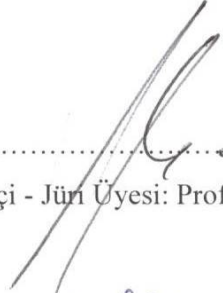
YENİCE/MERSİN
EYLÜL-2016

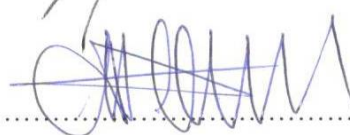
T.C
ÇAĞ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ' NE

201410035 numaralı öğrencimiz olan **Sibel ORAN** tarafından hazırlanan “**Anadolu Lisesi Öğrencilerinde Akademik Erteleme Davranışının İncelenmesi**” başlıklı bu tez çalışması jürilerimiz tarafından **oy birliği** ile **Psikoloji** Anabilim Dalında **YÜKSEK LİSANS TEZİ** olarak kabul edilmiştir.

Üniv. İçi Tez Danışmanı - Jüri Başkanı: Prof. Dr. Bekir Aydın LEVENT

Üniv. İçi - Jüri Üyesi: Prof. Dr. Şükrü UĞUZ

Üniv. Dışı - Jüri Üyesi: Prof. Dr. Asım YAPICI
(Çukurova Üniversitesi)

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim elemanlarına ait olduklarını onaylarım.

Yrd. Doç. Dr. Murat KOÇ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

Not: Bu tezde kullanılan özgün ve başka kaynaktan yapılan bildirişlerin, çizelge, şekil ve fotoğrafların kaynak gösterilmeden kullanımı, 5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'ndaki hükümlere tabidir.

ÖNSÖZ

Akademik Erteleme Davranışı öğrencilerin öğrenim hayatlarında yaşadıkları en önemli sorunlardan biridir. Başarılı bir okul ve öğrenim hayatının sürdürülebilmesi için bu soruna çözüm getirilmelidir. Erteleme davranışı öğrencilerde akademik erteleme olarak daha çok gözlemlenirken yetişkinlerde de genel erteleme davranışı gözlemlenmektedir. Bu durumda erteleme davranışı toplumun her kesiminden insanın problemi haline gelmiştir. Bazı kişilerde ise kronikleşen erteleme davranışı hastalıklı bir hal almıştır.

Araştırmada Anadolu Lisesi öğrencilerinin Akademik Erteleme Davranışı yaş, cinsiyet, sınıf seviyesi, akademik başarı, anne baba eğitim durumu, doğum sırası ve hedef belirleme değişkenleri üzerinden incelenmiştir. Akademik erteleme davranışı gösteren öğrencilerin öğrencilik ve okul hayatları kendileri için çekilmez bir hale gelmektedir. Öğrencilerin akademik başarıları düşmekte, okul başarısızlıkları yaşanmakta ve okul terk oranları artmaktadır. Uzun vadede öğrenciler kariyer planlamaları yapamamaktalar ve gelecekte iş gücü piyasasına yeterli hazırlanmamaktadırlar. Araştırma sonuçları kullanılarak, öğrencilerin akademik erteleme davranışlarını önlemek için gerekli önlemlerin alınarak öğrencilerin daha başarılı ve mutlu olmaları amaçlanmaktadır.

Araştırma sürecinde sürekli desteğini veren tez danışmanım Prof. Dr. Bekir Levent AYDIN'a teşekkürlerimi sunarım. Prof. Dr. Asım YAPICI'ya tez için yapmış olduğu değerli katkılarından dolayı çok teşekkür ederim. Analizler konusunda yardımda bulunan Prof. Dr. Gülşah SEYDAOĞLU'na teşekkür ederim. Enstitü müdürümüz Yrd. Doç. Dr. Murat KOÇ'a tez konuyla ilgili yönlendirmelerinden dolayı teşekkür ederim. Bütün dersleri bir terapi niteliğinde geçen değerli hocam Prof. Dr. Şükrü UĞUZ'a çok teşekkür ederim. Yüksek lisans tezli yapma fikri konusunda motive edici konuşmaları ve SPPS kullanımını öğretmek üzere gösterdiği gayretlerden dolayı Yrd. Doç. Dr. Ertuğrul GÖDELEK'E teşekkür ederim. Enstitü sekreteri Aycan KOL'a sabrından dolayı teşekkür ederim.

Sevgili Çiğdem VATANSEVER BULUT ve Şule YILDIRIM desteklerinizden dolayı çok teşekkür ederim. Benim başarılarımla mutlu olan ve beni destekleyen anne ve babama ve kardeşlerime sonsuz teşekkürler.

Eğitim gönüllüsü sevgili eşim şaban ORAN, desteklerinden dolayı sonsuz teşekkürler. Sevgili kızım Hande, sevgili oğlum Hasan iyi ki varsınız. İkinizi de çok seviyorum.

Sibel ORAN

30.09.2016

ÖZET

ANADOLU LİSESİ ÖĞRENCİLERİNDE AKADEMİK ERTELEME DAVRANIŞININ İNCELENMESİ

Sibel ORAN

Yüksek Lisans Tezi, Psikoloji Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Bekir Aydın LEVENT

Eylül 2016, 82 Sayfa

Bu çalışmada Anadolu Lisesi öğrencilerinin akademik erteleme davranışlarının cinsiyet, yaş, doğum sırası, sınıf seviyesi, anne baba eğitim durumu, hedef belirleme ve akademik başarı ile olan ilişkisi incelenmiştir. Araştırmanın evrenini 2015-2016 eğitim öğretim yılında Adana İli Çukurova, Seyhan ve Yüreğir ilçelerindeki Milli Eğitim Bakanlığına bağlı Anadolu Liselerinde öğrenim gören öğrenciler oluşturmaktadır.

Araştırmanın örneklemini Adana İli Çukurova, Seyhan ve Yüreğir ilçelerindeki Anadolu liselerinin 9., 10. ve 11. sınıflarında öğrenim gören öğrencilerden tesadüfî örnekleme yöntemi ile seçilen 527 öğrenci oluşturmaktadır.

Araştırmada; öğrencilerin akademik erteleme eğilimlerini belirlemek amacıyla Çakıcı (2003) tarafından geliştirilen “Akademik Erteleme Ölçeği” (AEÖ) ve araştırmacı tarafından geliştirilen değişkenlerin yer aldığı ‘Kişisel Bilgi Formu’ kullanılmıştır.

Araştırma sonucundan öğrencilerin akademik erteleme düzeyleri ortalamasının üzerinde çıkmıştır ($\bar{x}=54,28$). Akademik erteleme davranışı düzeylerinin cinsiyet, yaş, sınıf düzeyi, doğum sırası ve anne eğitim durumu bağımsız değişkenlerine göre anlamlı bir farklılık oluşturmadığı, hedef belirleme düzeyi, akademik başarı düzeyi ve baba eğitim durumu bağımsız değişkenlerine göre ise anlamlı bir farklılık oluşturduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bulguların sonuçlarına göre önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Akademik Erteleme, Akademik Başarı, Cinsiyet, Doğum Sırası

ABSTRACT

INVESTIGATION OF ACADEMIC PROCRASTINATION BEHAVIOUR AMONG THE STUDENTS IN ANOTOLIAN HIGH SCHOOL

Sibel ORAN

Master Thesis, Science Education Department of Psychological

Thesis Adviser: Prof. Dr. Bekir Levent AYDIN

September 2016, 82 pages

In this study, the academic procrastinations behaviours of the students in Anatolian High Schools were examined the relationship in birth order, gender, age, grade level, parents, education, goal setting and academic achievement. Research samples are the students who study in the Ministry of National Education Anatolian High Schools of Cukurova, Seyhan and Yuregir in Adana. The academic year is 2015-2016.

The research contains 527 students and these students are selected by random sampling method from different level grades in Adana city center.

In this study, ‘Academic Procrastination Scale’ developed by Çakıcı (2003) was used to determine students’ academic procrastination tendencies. In addition, Personal Information Form that includes the variables was used.

As a result of this investigation, the levels of the students’ academic procrastination behaviour in birth order, gender, grade, level and mother education don’t create a significant difference according to the independant variables, but goal setting, academic achievement and dad education have a significant difference.

According to the results of the findings, recommendations were given.

Keywords: Academic Procrastination, Academic Achievement, Gender, Birth Order.

TABLolar LİSTESİ

Tablo 4.1.	Araştırmaya Katılan Anadolu Lise Öğrencilerinin Cinsiyetlerine Göre Dağılımı.....	42
Tablo 4.2.	Araştırmaya Katılan Anadolu Lisesi Öğrencilerinin Yaş Değişkenine Göre Dağılımı.....	42
Tablo 4.3.	Araştırmaya Katılan Anadolu Lisesi Öğrencilerinin Doğum Sırası Değişkenine Göre Dağılımı.....	43
Tablo 4.4.	Araştırmaya Katılan Anadolu Lisesi Öğrencilerinin Sınıf Seviyesi Değişkenine Göre Dağılımı.....	43
Tablo 4.5.	Araştırmaya Katılan Anadolu Lisesi Öğrencilerinin Akademik Başarı (birinci dönem ağırlıklı puan ortalaması) Değişkenine Göre Dağılımı.....	43
Tablo 4.6.	Araştırmaya Katılan Anadolu Lisesi Öğrencilerinin Hedef Belirleme Durumu Değişkenine Göre Dağılımı.....	44
Tablo 4.7.	Araştırmaya Katılan Anadolu Lisesi Öğrencilerinin Baba Eğitim Durumu Değişkenine Göre Dağılımı.....	44
Tablo 4.8.	Araştırmaya Katılan Anadolu Lisesi Öğrencilerinin Anne Eğitim Durumu Değişkenine Göre Dağılımı.....	44
Tablo 4.9.	Cinsiyet ile Akademik Erteleme Arasındaki İlişki.....	45
Tablo 4.10.	Yaş ile Akademik Erteleme Arasındaki İlişki.....	45
Tablo 4.11.	Doğum Sırası ile Akademik Erteleme Arasındaki İlişki.....	46
Tablo 4.12.	Sınıf Düzeyi ile Akademik Ertelem Arasındaki İlişki.....	46
Tablo 4.13.	Akademik Başarı Düzeyi ile Akademik Erteleme Arasındaki İlişki.....	47
Tablo 4.14.	Hedef Belirleme Düzeyi ile Akademik Erteleme Arasındaki İlişki.....	47
Tablo 4.15.	Baba Eğitim Durumu ile Akademik Erteleme Arasındaki İlişki.....	48
Tablo 4.16.	Anne Eğitim Durumu ile Akademik Erteleme Arasındaki İlişki.....	48
Tablo 4.17.	Akademik Erteleme Ölçeğinin Olumsuz İfadelerine Verilen Cevapların Puan Ortalamaları ve Standart Sapmaları.....	49

Tablo 4.18. Akademik Erteleme Ölçeğinin Olumlu İfadelerine (Olumlu ifadeler tersten puanlanmıştır) Verilen Cevapların Puan Ortalamaları ve Standart Sapmaları.....	50

KISALTMALAR

SPSS	: Statistical Package for the Social Sciences
AEÖ	: Akademik Erteleme Ölçeği
AED	: Akademik Erteleme Davranışı
ANOVA	: Varyans Analiz Testi
N	: Birim Sayısı
\bar{x}	: Ortalama
Ss	: Standart Sapma
t	: Independest Samples "t" test
p	: Anlamlılık Düzeyi
F	: Varyans Analizi

İÇİNDEKİLER

KAPAK	i
TEZ İMZA SİRKÜLERİ.....	ii
ÖNSÖZ.....	iii
ÖZET.....	v
ABSTRACT.....	vi
TABLolar LİSTESİ	vii
KISALTMALAR	ix
İÇİNDEKİLER	x

BÖLÜM I

1. GİRİŞ.....	1
1.2. Araştırmanın Önemi.....	3
1.1. Araştırmanın Amacı.....	6
1.3. Araştırmanın Problemi	8
1.4. Sayıtlılar	9
1.5. Sınırlılıklar.....	9
1.6. Tanımlar	9

BÖLÜM II

2. KURAMSAL ÇERÇEVE.....	10
2.1. Ertelemenin Tarihi	10
2.2. Ertelemenin Tanımı.....	10
2.3. Erteleme Döngüsü.....	13
2.4. Erteleme Davranışını Açıklayan Kuramlar	15
2.4.1. Psikanalitik ve Psikodinamik Kuram	15
2.4.2. Davranışçı Kuram	18
2.4.3. Bilişsel ve Bilişsel-Davranışçı Kuram	20
2.4.4. Duyuşsal Yaklaşım.....	22
2.4.5. Varoluşçu Yaklaşım	23
2.4.6. Seçim Kuramı	24
2.5. Erteleme Davranışının Nedenleri.....	24

2.6. Ertelemenin Türleri.....	26
2.7. Kişilik Özelliği Olarak Erteleme	27
2.8. Durumsal Erteleme	27
2.9. Akademik Erteleme Davranışı.....	27
2.9.1.Akademik Erteleme İle İlgili Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar	28
2.9.2. Akademik Erteleme ile İlgili Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar	35

BÖLÜM III

3. YÖNTEM	39
3.1.Araştırma Modeli.....	39
3.2. Evren ve Örneklem	39
3.3. Veri Toplama Aracı	40
3.3.1. Akademik Erteleme Ölçeği.....	40
3.3.2. Kişisel Bilgi Formu	40
3.4. Verilerin Toplanması	40
3.5.Verilerin Çözümü ve Yorumu	41

BÖLÜM IV

4. BULGULAR VE TARTIŞMA	42
4.1. Katılımcıların Betimsel Değişkenlere Göre Dağılımları.....	42
4.2. Araştırmanın Problemlerine İlişkin Bulgular	45
4.2.1. Cinsiyet ile Akademik Erteleme Arasındaki İlişki.....	45
4.2.2. Yaş ile Akademik Ertelem Arasındaki İlişki	45
4.2.3. Doğum Sırası ile Akademik Erteleme Arasındaki İlişki	46
4.2.4. Sınıf Düzeyi ile Akademik Erteleme Arasındaki İlişki	46
4.2.5. Akademik Başarı Düzeyi ile Akademik Erteleme Arasındaki İlişki.....	47
4.2.6. Hedef Belirleme Düzeyi ile Akademik Erteleme Arasındaki İlişki	47
4.2.7. Baba Eğitim Durumu ile Akademik Erteleme Arasındaki İlişki.....	48
4.2.8. Anne Eğitim Durumu ile Akademik Erteleme Arasındaki İlişki	48
5. SONUÇLAR VE ÖNERİLER.....	52
5.1. Sonuçlar.....	52

5.2. Öneriler.....	55
6. KAYNAKÇA.....	57
7. EKLER	66
7.1. Ek 1: Kişisel Bilgi Formu.....	66
7.2. Ek 2: Akademik Erteleme Ölçeği (AEÖ).....	67
7.3. Ek 3: Ölçek Kullanım İzni.....	68
7.4. Ek 4: Tez Çalışması İzin Belgesi.....	69

BÖLÜM I

1. GİRİŞ

Gelecek en iyi yaşadığımız anda şekillendirilir.

Geleceğinizden bir şey çekip çıkarın ve onu şimdi gerçekleştirin.

(Steve Chandler)

Teknolojinin hayatımıza getirmiş olduğu kolaylıklara rağmen ertelenmiş yığınla görevlerimiz vardır. Özellikle şehirde yaşayan insanların gün içindeki koşuşturması bitmemekle birlikte bir o kadar da işleri erteleme eğilimindedirler. İş, okul ve özel hayatımızda yapmamız gereken işleri ve görevleri yapılması gereken zaman diliminden daha sonraki bir zaman dilimine ertelemekteyiz. Bu davranış toplumun her kesiminden insanda mevcuttur

Chandler (2012)'e göre zihnimiz gelecekte yapmayı planladığımız işlerin zor olacağını kurgular, işleri büyütür ve korkulacak hale getirir ve biz de bu durumları yaşamamak için erteleriz. Zihnimiz öyle ki yapmamız gereken küçük şeyleri bile çarpıtarak korkutucu boyutlara ulaştırır. Gelecek aynasında cisimler olduklarından daha büyük gözükürler. Hayal gücümüz en kötü senaryoyu hayal eder. En kötü senaryoyu düşünüp hayal etmek bizi her şeyi ertelemeye zorlar. (Chandler, 2012)

Görev ve sorumlulukların yapılmayıp son ana bırakılması, sınav hazırlıklarına sınavdan birkaç gün önce başlanması, yatırılacak olan faturaların zamanında yatırılmaması, resmi başvuruların hep son günde yapılması gibi davranışlar erteleme davranışı olarak belirtilmektedir.

Erteleme davranışı günümüz insanının önemli bir problemi haline gelmiştir. Özellikle yoğun yaşam temposu içinde erteleme davranışı ile birlikte işlerin yetiştirilememesi bireylerde aşırı düzeyde stres oluşturmaktadır. Erteleme davranışı yapmamız gereken işlerde yeterli performansın gösterilmemesine ve kalitenin düşmesine neden olmaktadır. Ertelemeye rağmen işler sonunda tamamlansa da erteleme davranışı bu süreçte bireylerde vicdan azabı, yetersizlik, kaygı, tembel hissetme gibi olumsuz duyguları yaşamasına neden olmaktadır. (Gül, 2015)

Kişilerin yapmaları gereken görevlerindeki her geciktirme durumunun erteleme davranışı olmadığı, gerçek bir erteleme davranışında giderek artan bir endişe durumunun olduğunu belirtilmiştir (Knaus, 2000).

Ertelemenin temel nedenleri arasında sınırsız bir zamana sahip oldukları yanılgısı, zamanı tam olarak yapılandıramamaları, zaman hırsızları ile mücadele edemedikleri, görevleri tamamlarken performans dayalı çalışmamaları(işin miktarı, süre) ve planlamaya uygun hareket etmedikleri sayılabilir. Mevcut planlamaya göre bitirilemeyen iş bir sonraki güne eklenerek o günün iş yükünü arttırır. Ertelemecilik alışkanlık haline geldiğinde kişinin zaman baskısı yaşamasına ve neticede kişinin kaygılanmasına, yaşam doyumunun düşmesine ve hayatının birçok alanında olumsuzluk yaşamasına neden olacaktır (Kibar, 2015).

Literatürde erteleme davranışı “kişinin yaşamının birçok alanında gösterdiği bir kişilik özelliği olarak erteleme davranışı sürekli erteleme davranışı (trait procrastination) ve kişinin yaşamının belirli alanlarında göstermiş olduğu durumsal erteleme davranışı (situational procrastination) olarak iki durumda ele alınmaktadır. Durumsal erteleme davranışının literatürde en yaygın olarak bilinen türü akademik erteleme davranışdır.” (Çakıcı, 2003).

Akademik erteleme davranışı, öğrenim hayatında bireylerin akademik görevlerini yapmayı geciktirme ile; günlük yaşamda sürekli erteleme davranışı ise hayatımızda günlük olarak yaptığımız, hayatımızı düzene koyan rutin işleri zamanında yapmadığımızda oluşan problemler ilgilenirken, karar vermede erteleme davranışı, zamanında karar vermedeki zorluklarla ilgilenir. Bir diğer erteleme davranışı sınıflandırması ise zorlayıcı erteleme davranışdır ki aynı kişide görülen yaşam rutininde ve karar vermede erteleme davranışı olarak tanımlanmıştır (Assur, 2002; Akt. Gül, 2015).

Akademik ertelemenin tanımını geniş çaplı yapacak olursak; bir bireyin öğrenim hayatında yerine getirmesi gereken akademik görevlerini istenilen zamanda yapılmamasına dayalı olarak, yüksek derecede stres yaşayana kadar ertelemesi ve görevi yapmaya başlamamasıdır. Akademik ertelemenin yapılan araştırmalarda yüksek oranda üniversite öğrencileri arasında olduğu görülmektedir. Kuzey Amerika’da yapılan araştırmalar da her 10 üniversite öğrencisinden 7’sinin akademik erteleme eğiliminde olduğunu göstermiştir. Türkiye’de ise Uzun-Özer, Demir ve Ferrari’nin (2009, akt. Uzun-Özer, 2009) yaptıkları araştırmada her iki lisans öğrencisinden birinin akademik

erteleme eğilimi gösterdiği saptanmıştır. Akademik erteleme davranışı lise öğrencileri arasında da artarak yaygınlaşmakta ve alışkanlık haline dönüşmektedir. Bu davranış biçimi öğrenim hayatının daha alt basamaklarından başlayarak büyük bir sorun haline gelmeye ve öğrencilerin yeteneklerini ve gerçek performanslarını göstermeleri önünde engel teşkil edecektir. Araştırmalarda erteleme davranışı çok farklı değişkenler üzerinden incelenmiştir. Akademik başarı değişkeni ile akademik erteleme arasında olumsuz yönde anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Akademik görevler öğrenme davranışı üzerinedir. Bireylerdeki öğrenmeye yönelik olumsuz duygu ve tutumlar akademik ertelemeyi arttırır. Bireylerin öğrenim hayatlarında yapmaları gereken görevleri istekli ve sevecek yapmalarının temelinde öğrenmeye karşı duyulan istek ve merak duygusu yer alır. Akademik ertelemenin sıklığının artması akademik başarı düşürür. Akademik erteleme davranışının azalması durumunda ise akademik başarının artacağı yapılan araştırmalarla kanıtlanmıştır (Balkıs, Duru, 2009).

Öğrencilerin başarısızlıklarının nedenlerini ortaya koymak için gerçekleştirilen çalışmalarda akademik ertelemenin en önemli nedenlerden biri olduğu tespit edilmiştir. Sıklıkla sergilenen bu davranış öğrencilerin performansını olumsuz yönde etkilemektedir (Schouwenburg, Lay, Pychyl ve Ferrari, 2004). Başarısız bir öğrenim hayatı mutsuzluğa, okuldan nefret etmeye, aile ilişkilerinde bozulmaya ve sosyal yaşantıdan zevk almamaya neden olur.

1.2. Araştırmanın Önemi

Erteleme davranışı (procrastination) sorumlu olduğumuz ve yapmamız gereken işleri zamanında yapmayıp son ana bırakılmasıdır. Günümüz gençliğinin aileleri tarafından her şeyi hazır olarak önlerine sunuyor olmaları onların sadece öğrenciliğe dair sorumluluklarını ertelemelerini değil, günlük hayatta da yapmak zorunda oldukları birçok işi de ertelemelerine neden olmaktadır. Yaşanılan bu durum öğrencilerin zamanı yapılandırma sorunu yaşamalarına, sosyal etkinliklerle akademik çalışmalarını dengelemede zorlanmalarına, akademik başarısızlığa, strese ve ebeveynleri ile olan ilişkilerinin bozulmasına neden olmaktadır.

Erteleme ciddi akademik başarısızlıklara, öğrenim hayatının sekteye uğramasına neden olmakla birlikte sosyal ilişkiler içinde önemli problemlere yol açmaktadır (Sweitzer. 1999; Akt. Dünyaoğulları). Akademik erteleme davranışı her eğitim kademesinde görülmektedir. Bu davranışın görülme sıklığı eğitim kademesi yükseldikçe

artmakla birlikte doğurduğu sonuçlar da daha büyük olmaktadır. İlkokul seviyesindeki öğrencinin gelişim dönemi itibariyle öğretmeninin, anne babasının takdirini kazanmak ve de yönlendirmelerini dikkate almasından kaynaklı bulunduğu öğrenim kademesinin akademik çalışmalarını yapmakta çok fazla ertelemeci davranmaz. Fakat ergenliğin başlangıcı olan ortaokul döneminde artık birey özerk olma, anne babasının sözünü dinlememe ve de okul başarısının önceliği olmaktan çıkması gibi durumlardan kaynaklı okula ve öğrenim hayatındaki sorumluluklara karşı ertelemeci davranışları göstermeye başlar.

Eğitim sistemimizin önemli sınavlarından biri ortaokul son sınıfta temel eğitimden ortaöğretime geçiş sınavı olarak uygulanmaktadır. Bu sınava giren birçok öğrenci akademik öğrenim görmek için Anadolu liselerini tercih etmektedir. Liseye yeni başlayan öğrencilerin okula uyum sağlamakta zorlandıkları bir gerçektir. Bu uyum güçlüğünün en büyük nedeninin gelişim döneminden kaynaklandığı bilinmektedir. Ergenliğe girişle öğrenciler fiziksel, bilişsel, duyuşsal ve sosyal anlamda hızlı bir değişim sürecini yaşamaktadırlar. Bütün bunlarla birlikte ortaokulda okula ve derslere karşı olumlu duygular besleyen öğrenciler lise sürecinde bu duyguları olumsuz yönde değişmektedir.

Ortaokula kadar öğrencilerin öğrenciliğe dayalı sorumlulukları düzenli olarak yerine getirdikleri görülmektedir. Lise sürecinde ise öğrencilerin birçoğu yapmaları gereken ödevleri, projeleri, konu çalışmalarını zamanında yapmayarak sürekli bir erteleme davranışı göstermektedir. Öyle ki günümüzde aileler çocuklarının okul sürecinde onlara dersleri ve ödevlerini yapmaları dışında hiçbir sorumluluk vermemektedirler. Bütün bu çaba uğraşlara rağmen öğrenciler sürekli bir akademik erteleme davranışı içindeler. Lise yıllarında başlayan bu davranışın eğitim kademesi artıkça görülme sıklığı da artmaktadır. Üniversite eğitim kademesinde daha da sık görülmektedir (Kachgal vd, 2001; Lee, 2005). Yaptıkları bir çalışmada Ellis ve Knaus (1977; Akt. Murat Balkıs, 2006), üniversite öğrencilerinin yaklaşık %70'nin akademik erteleme davranışı gösterdiğini bulmuşlardır. Solomon ve Rothblum (1984)'un yapmış oldukları araştırmada da, "Üniversite öğrencilerinin akademik erteleme davranışlarının yüzdeliklerine baktığımızda % 46'sının bir ödevi yazmayı, % 27,6'sının sınavlar için çalışmayı, % 30,1'inin haftalık okuma ödevlerini, % 23'ünün okuldaki görev ve sorumluluklarıyla ilgilenmeyi, % 10,2'sinin genellikle okul aktivitelerine katılmayı ve % 10,6'sının okul yönetimiyle ilgili görevleri erteledikleri ortaya çıkmıştır."

Yine Amerika’da öğrenim gören öğrenciler üzerinde yapılan araştırmada Solomon ve Rothblum (1984) “Amerikan üniversite öğrencilerinin %95’inin erteleme yaptıklarını, Türkiye’de ise Uzun Özer (2005; 2009) üniversite öğrencilerinin %52 sinin, lise öğrencilerin ise % 54’ünün akademik anlamda erteleme davranışı” sergilediklerini tespit etmişlerdir. Akademik erteleme her kademedeki öğrenci için alışkanlık haline gelmekte ve öğrenciler gerçek performanslarını sergileyememektedirler. Öğrenciler bu durumdan kaynaklı başarısız olmakta, depresyon, kaygı, öğrenilmiş çaresizlik gibi durumları yaşamaktadırlar. Birçok duygusal rahatsızlıklara yakalanmaktadırlar (Lay, 1986; Van Eerde, 2003). Bu sonuçlar toplumsal açıdan da sorun oluşturmaktadır. İnsanlığın ve toplumların kalkınması bilimsel çalışmalar sayesinde gerçekleşecektir.

Ülkemizde üniversite sınavına hazırlık lise öğrenim sürecinde olmaktadır. Öğrencilerin derslere çalışmayı ve sınavlara hazırlanmayı ertelemeleri onları başarısız kılmaktadır. Öğrenciler erteleme davranışlarından dolayı sınavlara yeterince hazırlanamayıp ve gerçekte var olan potansiyellerini kullanmamış olmaktadır. Sonuçta üniversite sınavlarında yeterince başarı elde edemedikleri için istemedikleri yükseköğretim programlarına yerleşerek yanlış meslek seçimleri yapmak zorunda kalmaktalar. Akademik erteleme davranışı, erteleme yapan öğrencinin akademik başarısızlık yaşaması (Burka ve Yuen, 2008) ile birlikte zor dersleri anlamaması, geri kalması (Sadler ve Sacks, 1993), okulda devamsızlığının artması ve okulla ilişkisinin kesilmesi gibi olumsuz sonuçlara yol açmaktadır. Akademik erteleden kaynaklı akademik başarısızlık yaşayan birçok öğrenci öğrenim hayatını sonlandırmaktadır. Okuldan uzaklaşan öğrencinin olumsuz ortamlarda olumsuz yaşantılara yönelme riski artmaktadır.

Ülkemiz aynı zamanda Uluslararası Öğrenci Değerlendirme Programı (PISA) sonuçlarına göre de çok başarılı bir sırada yer almamaktadır. PISA 2016’ ya 64 ülke katılmıştır. Ülkemiz için PISA 2016 sonuçlarını 2012 yılı sonuçları ile kıyasladığımızda;

Matematik alanında, 2012 yılında 44.sırada, 2016 yılında 45. sırada

Okuma alanında, 2012 yılında 42. sırada, 2016 yılında 37. sırada

Fen bilimleri alanında, 2012 yılında 43. sırada, 2016 yılında 41. sırada

Genel sıralamada, 2012 yılında 45. sırada,2016 yılında da 45.sırada yer almıştır.

PISA, üç yıl arayla on beş yaş grubundaki öğrencilere uygulanmaktadır. Proje

öğrencilerin kazanmış oldukları kazanımları değerlendiren ve araştıran bir projedir. Projedeki söz konusu “okuryazarlık” kavramı, öğrencinin bilgisini, becerisini ve potansiyelini geliştirip, yaşadığı topluma daha etkili olabilmesi ve toplumu geliştirmek üzere katkıda bulunmasını sağlamak için kendi yeteneklerinin farkında olması, çevresindeki fırsatlardan haberdar olması, yazılı kaynakları bulması, kullanması, kabul etmesi ve değerlendirmesi olarak tanımlanmaktadır.

Türkiye’de bu araştırmaya 2002 yılından beri düzenli olarak katılmaktadır. Uluslararası düzeyde konuların belirlenmesinde eğitim göstergelerine başvurulmaktadır. Ülkemizin bu değerlendirmelerdeki başarısı bu açıdan oldukça önemlidir. Eğitim alanında hangi düzeyde olduğumuzun belirlenmesi, eksikliklerin tamamlanması için gereken tedbirlerin alınması gerekmektedir. Yukarıda belirtilen sonuçlar gerekli tedbirlerin bir an önce alınması gerektiğini göstermektedir. Projenin lise öğrencilerine uygulanıyor olması, öğrencilerin sürekli öğreniyor ve akademik çalışmalar yapmalarını hedefliyor olması akademik erteleme uluslararası düzeyde de olumsuz sonuçlar verdiğini göstermektedir.

Lise öğrencilerinin bulunduğu gelişimsel dönem itibariyle de gelişimsel rehberlik programı kapsamında öğrencilere mesleki, eğitsel ve kişisel gelişimleri açısından önleyici rehberlik hizmetleri yapılarak akademik başarılarını sağlamak ve arttırmak, bunun yanında ruhsal iyilik hallerini korumak için rehberliğe ve psikolojik yardıma ihtiyaç duydukları bir dönemdedirler.

Gençleri geleceğe hazırlarken zamanlarını yapılandırarak sorumluluklarını özellikle de akademik çalışmalarını ertelemekten yapmalarını sağlamak onların iyi bir kariyer oluşturmalarına ve de kendilerini gerçekleştirmelerine imkan sağlayacaktır.

Literatürde genel ve akademik erteleme davranışları üzerine çalışmalar mevcut. Bu çalışmada Anadolu Lisesi öğrencilerinin akademik erteleme davranışları bazı değişkenler üzerinden incelenecektir. Özellikle lise başarısının ve de üniversiteye hazırlık sürecinin öğrenciler için iyi sonuçlanması için akademik erteleme davranışlarının irdelenmesi, yordayıcı değişkenlerin belirlenmesi ve gerekli önlemlerin alınması gerekmektedir.

1.1. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmada Anadolu Lisesi öğrencilerinin akademik erteleme davranışı bazı değişkenler üzerinden incelenecektir.

Öğrencilik hayatında akademik erteleme davranışında bulunan öğrenciler bu görevleri yerine getirmek yerine önemsiz ve hiçbir getirisi olmayan faaliyetlere yönelmektedirler. Neticede öğrenciler düşük performans göstererek istenilen başarıyı yakalayamamaktadırlar. Akademik erteleme davranışı gösteren öğrenciler, akademik görevleri geciktirdiklerinde akademik görevleri yerine verimsiz aktivitelere odaklanmaktadır.

Birçok çalışmada akademik erteleme davranışı çok farklı değişkenler üzerinden incelenmeye çalışılmıştır. Kişilik yapısı, cinsiyet, yaş, benlik saygısı, öz-saygı, öz-yeterlilik, öz-denetim, başarı motivasyonu, sınıf düzeyi, seçtikleri bölüm, mezun olduğu lise türü, mezuniyet ve farklı branşlardaki başarı düzeyi, anne ve babanın eğitim durumu, tutumları ve mesleği gibi değişkenlerin ilişki düzeyine dair bulgulara ulaşılmıştır (Aydoğan, 2008; Çakıcı 2003; Ekşi ve Dilmaç, 2010; Kandemir, 2010; Ulukaya ve Bilge, 2014).

Öğrenim hayatının başarılı geçmesi için akademik çalışmaların zamanında planlı ve programlı bir şekilde yapılması gerekmektedir. Oysa ki yapılan araştırmalar göstermiştir ki akademik erteleme davranışı öğrenciler arasında oldukça yaygındır. Anadolu lisesinde akademik eğitim veriliyor olmasına rağmen öğrencilerin akademik çalışmalarını, öğrenmelerini son ana kadar erteledikleri gözlemlenmektedir. Rehberlik servislerine eğitsel rehberlik hizmetleri almaya gelen öğrencilerin birçoğu ders çalışmadıklarını, zamanlarını iyi yapılandırmadıklarını, ders çalışma programını uygulamadıklarını, sınavlara yeterince hazırlanmadıkları için strese girdiklerini, ödevlerini ve projelerinin yapmadıkları için sürekli huzursuz olduklarını belirtmektedirler. Özellikle de üst sınıflarda üniversite sınavı yaklaştıkça öğrencilerin neden daha önce çalışmaya başlamadıklarına dair pişmanlıkları ve de ruhsal sıkıntıları artmaktadır. Birçok öğrenci üniversite sınavına hazırlanmayı geciktirdiği için ya hiçbir bölüme yerleşemiyor ya da istemediği bir bölümde okumak zorunda kalıyor. Her yıl yaklaşık yarım milyon öğrenci bir yere yerleşmiş olmasına rağmen yeniden üniversite sınavlarına giriyor. Bu durum öğrenci için, ailesi için ve de ülke için birçok olumsuz sonuçlar doğuruyor.

Aileler çocukları daha başarılı olsun, sınavlara çalışmayı ertelemesin, geciktirmesin diye her yıl etüt merkezlerine, eğitim koçlarına, sınav koçlarına para harcamaktadır.

Anadolu Lisesi öğrencileri ile bu çalışmanın yapılarak yukarıdaki problemlere

çözüm bulunabileceği düşünülmektedir. Öğrenciler, öğretmenlere ve velilere akademik erteleme davranışının ne olduğu, sonuçlarının öğrenciler üzerinde nasıl olumsuz etkiler oluşturduğunu fark ettirmek ve gerekli önlemleri almaların sağlamak son derece önem taşımaktadır.

Akademik erteleme davranışı araştırmaları daha çok üniversite öğrencileri üzerinden yapıldığını ilgili literatürü incelediğimizde görmekteyiz. Lise örneklemini üzerinden yapılan çalışmaları az olması dikkat çekmektedir. Bu çalışmanın bu alandaki eksikliği gidermesi noktasında az da olsa faydası olacağına inanılmaktadır. Öyle ki üniversite öğrencilerinin akademik erteleme problemlerinin azaltmanın yolu bir alt eğitim kademesi olan liseden başlanmalıdır.

Bu çalışmanın aynı zamanda akademik erteleme davranışının daha iyi anlaşılması ve gelecek çalışmalara katkı sağlaması düşünülmektedir.

Gelecekte akademik çalışmalar, araştırmalar, yapan, projeler üreten bir nesil görmek istiyorsak daha lise yıllarında akademik erteleme davranışının önüne geçmemiz gerekecektir. Toplum olarak bilimsel düşünen ve de bilimsel araştırmalar yapan bireylere fazlası ile ihtiyacımız var.

1.3. Araştırmanın Problemi

Problem

Anadolu lisesi öğrencilerinin akademik erteleme davranışları düzeyleri ile bazı değişkenler arasında ilişki var mıdır?

Alt Problemler

- 1- Cinsiyet ile akademik erteleme arasındaki ilişki
- 2- Yaş ile akademik erteleme arasındaki ilişki
- 3- Doğum sırası ile akademik erteleme arasındaki ilişki
- 4- Sınıf düzeyi ile akademik erteleme arasındaki ilişki
- 5- Akademik başarı ile akademik erteleme arasındaki ilişki
- 6- Hedef belirleme ile akademik erteleme arasındaki ilişki
- 7- Baba eğitim durumu ile akademik erteleme arasındaki ilişki
- 8- Anne eğitim durumu ile akademik erteleme arasındaki ilişki

1.4. Sayılılar

- 1- Araştırmada kullanılan ölçeğin (Akademik Erteleme Ölçeği' amaca hizmet ettiği,
- 2- Araştırmaya katılan örneklem grubunun ölçeği gerçeğe uygun olarak doldurduğu,
- 3- Araştırma örnekleminin evreni doğru yansıttığı varsayılmıştır.

1.5. Sınırlılıklar

- 1- Araştırmanın konusu olan akademik erteleme davranışı 'Akademik Erteleme Davranışı' ölçeğinin sorularının ölçtüğü nitelikle sınırlıdır.
- 2- 12. Sınıf öğrencileri üniversite sınavlarına hazırlanmaları için araştırmaya dahil edilmemiştir.
- 3- Araştırma Adana ili Çukurova, Seyhan ve Yüreğir merkez ilçelerinde araştırmanın yapılacağı Anadolu liselerinin 9., 10. Ve 11. Sınıflarında okuyan ve rastgele seçilen 527 öğrenci ile sınırlıdır.

1.6. Tanımlar

Erteleme: İngilizce'de "procrastination" kavramı ile karşılık bulan bu kavram Türkçe'de, "işleri son ana bırakma", "son dakikacılık", "erteleme" ve "geciktirme" gibi sözcüklerle eşleştirilmiştir. (Çakıcı 2003)

Akademik Erteleme Davranışı: Ev ödevlerinin, sınavlara hazırlanmanın, okulla ilgili yerine getirilmesi gereken akademik görevlerin ve dönem sonunda teslim edilecek ödevlerin son ana kadar yapılmasının geciktirilmesidir (Aydoğan,2008).

BÖLÜM II

2. KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Ertelemenin Tarihi

Erteleme, “Procrastinate Latince olan ‘Procrastinare’ kelimesinden türeyip bir şeyi sabaha dek ertelemek anlamına gelir. “Oxford Dictionary of English” adlı sözlükte “işleri geciktirme veya sonraya bırakma davranışı” olarak tanımlanan erteleme kelimesi dilimizde Türk Dil Kurumu’nda yer alan tanıma göre ertelemek, “sonraya bırakma”, “başka bir zamana bırakmak”, “tehir veya tecil etmek” anlamlarına gelmektedir.”(Çakıcı, 2003).

Latince erteleme sözcüğünün tarihsel süreçteki kullanımına baktığımızda Romalıların askeri metinlerinde askeri uzlaşmazlıkların, problemlerin çözümünde sabırlı davranılması gerektiği, olalardaki değerlendirmelerde ve yargılama sürecinin aceleye getirilmeyip ertelemenin ertelemenin akıllıca ve gerekli olduğu fikrine rastlanmaktadır. Erteleme, harekete geçmeden önce, daha sofistike kararların alınması gereken ve yeteri kadar öngörüye sahip olunmayan, üst düzey düşünmeyi gerektiren durumlarda dürtüsellikten kaçınmayı içeren durumlar için de kullanılmıştır. Eski Mısırlıların erteleme anlamına gelebilecek iki fiil kullandıkları, bunlardan ilkinin gereksiz işlerden ve dürtüsel çabalardan kaçınmayı yararlı bir alışkanlık olarak ifade ettiği, diğerinin ise yaşamı sürdürmek için yapılması gereken işleri tamamlamada tembellik etmeyi zararlı alışkanlık olarak tanımlayan fiil olduğu bilinmektedir. Günümüzde ise erteleme kavramının anlamı itidalli bir davranış biçimi olmaktan çıkmıştır. Yapılan erteleme tanımları olumsuz anlam içermekle birlikte istenilmeyen bir davranış biçimidir ve bütün kesimlerce olumsuz algılanmaktadır (Ferrari ve diğerleri, 1995; Akt. Çakıcı, 2003).

2.2. Erteleme Tanımı

Erteleme bugün yapılmasında yarar olacak bir işi yarına bırakmak olarak tanımlanırken, üç özelliğin bulunması gerekmektedir.1- Şu an için yapılmasında yarar olacak bir işin olması 2- İşin belirli bir sürede yapılmasının önemli olması 3-Bu işin gelecekte başka bir zamana bırakılıyor olmasıdır(W. Dryden, 2000).

Lay (1986) ise ertelemeyi, kişinin belirlemiş olduğu ve kendisi için gerekli olan amaçlara ulaşmayı erteleme eğilimi içinde olması ve kişinin niyetlerini gerçekleştirmeyi mazeretsiz olarak ertelemesi olarak tanımlamaktadır.

Erteleme davranışı, kaçınma isteği ve kaçınılan işin daha sonra yapılacağına dair kendi kendine verilen sözler, o anda yapılmayan işlerin başka bir zaman diliminde yapılabileceğine olan inanç ve yapılan geciktirme davranışında kendini haklı göstermek için bahaneler bulma şeklinde tanımlanabilir. Erteleme beraberinde birçok psikolojik değişkeni içermektedir (Aydoğan, 2008).

Kişiler hayatları boyunca dönem dönem erteleme davranışında bulunmuştur. Erteleme davranışı öğrencilik yıllarında okula dair sorumlulukların ertelenmesi ile başlaması ile birlikte, günlük yaşamdaki faturaların ödemelerinin ertelenmesi, sağlığa dair alınacak önlemleri ertelenmesi ve çözüm bekleyen başka durumlardaki ertelemeler gibi günlük yaşama ilişkin konularda da yaygınlık göstererek kronikleşen bir hal alabilmektedir.(Gül, 2015)

Bu aşamada kişi erteleme davranışını uzunca bir süre gösterir ve bu durum kişinin hayatında kronik bir hal alır. Artık yığıla ertelenmiş iş vardır ve kişi nereden başlayacağını bilemez. Günü geçmiş faturaların cezaları, gecikmeden kaynaklı kaçan fırsatlar ve buna benzer birçok durum kişiyi tehdit eder hale gelir.

Ertelemeci bireyleri olumlu tipte erteleme davranışı gösteren aktif ertelemeciler ve olumsuz tipte erteleme davranışı gösteren pasif ertelemeciler olarak tanımlayan Chu ve Choi (2005), aktif erteleyenler baskı altında çalışmayı tercih ederek bilerek ve isteyerek erteleme davranışı göstermektedirler. Aktif erteleyenler, baskı altında çalışmayı tercih ederler ve kasıtlı olarak erteleme yaparlar. Aktif erteleyenler bazen olumsuz tipteki erteleme yapanlarla (pasif erteleyen) aynı düzeyde erteleme davranışı göstermelerine rağmen kendilerinden beklenen tutumsal ve davranışsal karakteristikleri sergileyebilirler. Pasif ertelemeciler kararsızdırlar ve geçmiş başarısızlıklarından dolayı harekete geçme konusunda kaygılıdırlar. Aktif ertelemeciler ise sonuca ulaşmak ve görevi tamamlamak konusunda daha istekli ve yatkındırlar.

Problem oluşturan ertelemeyi problem oluşturmayan ertelemeden ayırmak için, ertelemenin kişide sıkıntı yaratıp yaratmadığının temel ölçüt olduğunu ve kişide sıkıntıyı belirlemede de iki boyut olduğuna vurgu yapılmaktadır. Bu boyutlardan ilkinin, ertelemenin çok fazla bedeli olmayan dışsal sonuçlardan (örneğin kütüphaneye kitapların geç verilmesi gibi) oldukça ciddi sonuçlara yol açan (iş kaybı ya da

kişinin evliliğinin tehlikeye girmesi gibi) dışsal sonuçlara neden olması gerekmektedir. İkinci boyutun ise erteleyen kişinin, bu davranıştan dolayı sinirlilik, pişmanlık ve çaresizlik duyması gibi içsel sonuçları olması gerekmektedir (Akt. Çakıcı, 2003).

Araştırmacılar erteleme davranışını incelerken bilişsel, duyuşsal ve davranışsal olmak üzere üç boyutta ele almışlardır. Bilişsel boyutta erteleme davranışı, kişinin göstermiş olduğu eylem ile sorumlu olduğu işe dair tutumu arasında sürekli olarak (kronik düzeyinde) bir çelişkinin olması şeklinde ifade edilmektedir. Davranışsal boyutta erteleme davranışı yapılması gereken işi, yapılması gereken zaman zarfında yapmayıp, oyalanma davranışlarıyla birlikte işi başlatmayı, sürdürmeyi ya da tamamlamayı alışkanlık olarak geciktirme eğilimi olarak” olarak tanımlanmaktadır (Çakıcı,2003; Yıldız, 2015; Solomon ve Rothblum, 1984)

Görevi zamanında yapmama olarak tanımlanan ertelemelerde, geciktirme bireyin kendi denetimi altında olmalıdır. Erteleme davranışında, birey kendi kendine, içten gelerek istekli bir biçimde görevi yapma da kendisini motive etmede başarısız olmaktadır (Ackerman ve Gross, 2005).

Milgram (1991) erteleme davranışının duygusal ve davranışsal bileşenler barındırdığını belirterek;

- 1- Davranışın geciktirilmesi,
- 2- Kalitesiz davranışsal bir ürünün ortaya çıkması,
- 3- Görevin önemli olduğuna inanılması,
- 4- Bütün bunların sonucunda duygusal karmaşa yaşanması gerektiğine vurgu yapmıştır.

Tuckman (1991, Akt. Ulukaya, 2012), ertelemeyi kişide öz-düzenleme becerilerinin yetersizliği ya da olmaması olarak tanımlamıştır. Yine Tuckman ve Sexton (1989, Akt.. Ulukaya, 2012) ise ertelemeyi kişinin kontrolü altındayken bile yapması gereken etkinliği sonraya bırakması ya da bu etkinlikten tamamen kaçınma eğilimi olarak tanımlamaktadır.

Milgram ve Tenne (2000, Akt. Balkıs, 2006) erteleme davranışını kazanılmış bir kişilik özelliği olarak belirtmekte ya da görevleri yapmayı, kararları vermekten kaçınmaya yatkınlık olarak tarif etmektedirler.

Erteleme davranışı gösteren bireyler, görevden kaçınma isteği, üstlendikleri işleri daha sonra gerçekleştirileceğine dair söz verme ve geciktirme sonucu kendini haklı göstermek için bahaneler üretirler. Bütün bu davranışlar döngüsü geciktirmenin

bireyin kontrolünde olduğunu göstermektedir. Ertelemeciler görevi yaparken kendisini motive etmede başarısız olmaktadır (Ackerman ve Gross, 2005).

Erteleme konusuna ilişkin literatürde, erteleme farklı tanımlarına ve türlerine rastlanmaktadır. Bu tanımlama ve sınıflandırmada araştırmacıların daha çok iki ana sınıflandırmada fikir birliğinde oldukları görülmektedir. Bunlar; kişilik özelliği olarak erteleme ya da genel, kronik erteleme (günlük yaşamdaki işleri erteleme, kararları erteleme gibi) ve durumsal erteledir. Yine literatürdeki tanımlardan çıkan ortak sonuca göre erteleme yapılması gereken önemli bir işe yönelik;

- Bir kişilik özelliği haline gelmesi
- Davranışsal bir eğilimin olması,
- Zorunlu olmayan bir geciktirme olması
- Akılcı ve mantıklı olmayan bir tutum olmasıdır(Balkıs, 2006).

2.3. Erteleme Döngüsü

Erteleme davranışının döngüsü yedi aşamada aşağıdaki şekilde açıklanmaktadır.

1- “Bu kez çalışmaya önceden başlayacağım”: İşin başlangıcında ertelemeciler oldukça umutludur. İşin bu kez çok daha duyarlı ve sistematik bir biçimde yapılacağı varsayılır. Ertelemeciler çalışmaya o anda başlamaya yönelik yetersizlik ya da isteksizlik hissetmelerine karşın, sıklıkla başlamanın her nasılsa kendiliğinden oluşacağına inanırlar. Zaman geçtikçe ve kendiliğinden ortaya çıkması beklenen başlama anı gelmedikçe kişinin ilk baştaki umutları yerini yavaş yavaş paniğe ve kaygıya bırakmaya başlar.

2- “Bir an önce çalışmaya başlamalıyım”: Çalışma öncesinde zaman geçmeye devam etmektedir. Çalışmaya “bu sefer çok öncesinden başlayacağım” niyeti artık zihinden silinmektedir. Kişi kaygı hissetmeye başlar ve çalışmaya başlama için hissedilen baskı giderek yoğunlaşır. Kendiliğinden gelmesi beklenen çalışma için umutlar neredeyse tamamen kaybedildiği için, kişi bu kez de kalan zaman içinde bir an önce bir harekete geçmek için içsel bir baskı hissetmeye başlar.

3- “Ya çalışmaya başlamazsam?”: Süre geçmeye devam etmektedir ve işe bir türlü başlanılmamıştır. Bu durumda biraz da olsa kalan iyimser duygular yerini, erteleme davranışından dolayı gelebilecek kötülükleri sezmeye bırakır. Ertelemeci işe asla başlayamayacağını, bundan dolayı doğabilecek kötü sonuçları kurgulamaya başlar.

Kişi bu durumda kafasında dönüp dolaşan bir dolu düşünceyle adeta şaşkına döner. Bunlar sırasıyla,

a- “Daha önce başlamalıydım:” Bu durum pek çok ertelemecinin suçluluğunu belirtir. Geçen zamanın geriye getirilemeyeceğinin bilincine varırlar. Bu davranışlarından dolayı pişmanlık duyarlar ve çalışmaya zamanında başlamış olsalardı bunu yaşamayacaklarını bilirler.

b- “Her şeyi yapıyorum ancak... :” Çalışmaya başlama dışında bir çok şeyin yapılması kronik ertelemecilerin sıklıkla başvurduğu bir yoldur. Öncelik sıralamasında sonlarda yer alan pek çok iş o anda yapılmaya başlanır fakat asıl yapılması gereken çalışmaya hala başlanılmamıştır.

c- “Hiçbir şeyden hoşlanmıyorum”: Erteleme davranışında bulunan pek çok kişi, bundan dolayı kendilerini eğlendirici ya da kendilerine keyif verici bazı etkinliklere yönelirler. Bu etkinlikler sırasında bitirilmemiş çalışmaları akıllarına gelir ve o sıradaki hoşlanma ve eğlenme duyguları yerini suçluluk, korku, ve kaygıya bırakır.

d- “Umarım hiç kimse öğrenmez”: Bazı kişiler zaman geçtiği ve henüz hiçbir şey yapılmamış olduğu içi bu durumdan utanmaya başlarlar. İçinde buldukları bu kötü durumu kimsenin bilmesini istemezler ve bu durumu çeşitli yollarla saklamaya çalışırlar. Çalışmadıkları halde çalışıyormuş ve yoğunmuş gibi görünmeye çalışırlar, erteledikleri işe ilişkin daha hiçbir çalışma yapmamış olmalarına rağmen sanki ilerleme kaydetmiş gibi konuşurlar ve erteleme davranışını haklı göstermek için yalan söylemeye başlarlar.

4- “Hala zaman var”: Ertelemeci kendisini suçlu, sahtekar hisseder ve utanç duyar. Buna karşın, kişi çalışmasını tamamlayabileceği zamanın hala var olduğuna ilişkin umutlarını sürdürür.

5- “Ben sıkıntılı biriyim”: Bu aşamada kişi artık tamamen umutsuzdur. Erken başlamaya yönelik alınan kararlar, iyi niyetler, utanç duyma, suçluluk işe yaramamıştır ve korku duymaya başlamıştır. “Ben sıkıntılı biriyim!” düşüncesi ile birlikte kişi disiplin, cesaret, zeka ya da şans gibi özelliklerin kendinden başka herkeste olduğu fikrine kapılır.

6- “Son karar göreve devam etmek ya da etmemek”: Görevi ya tamamlama ya da tamamlamama arasında seçim yapmak durumundadır. İş tamamlamaktan vazgeçmede kişi artık “bu işi yapamayacağım” der. Hissedilen gerilim artık dayanılmaz olmuştur. İş tamamlama için kalan süre çok kısalmıştır ve bu son saatlerde ya da

dakikalarda işi tamamlama olanaksızdır. Kişi artık bu duruma dayanamayacağını düşünür ve işi bitirmekten vazgeçer. Zamanın daralmasına rağmen kişi işi tamamlamayı tercih edebilir. Ertelemeden dolayı hissettiği baskı o kadar artar bir dakika dahi beklemeden harekete geçer ve işe başlar. Kişi bu süreçte “bu o kadar da kötü değilmiş, neden daha önce başlamadım” demeye başlar ve kişi bir iç rahatlaması hisseder.

7- “Bir daha asla ertelemeyeceğim.” Bitirilmesi gereken çalışma bırakıldıktan ya da tamamlandıktan sonra, kişi iç rahatlaması ve huzur hisseder. Sıkıntı veren durum ortadan kalkmıştır. Bir daha ertelemenin verdiği bu sıkıntıları yaşamak istemez. Bir dahaki sefere asla ertelemeyeceğini ve bu sıkıntılı süreci yaşamayacağına dair kendine söz verir. Bundan sonraki çalışmalarda çalışmaya erken başlanacak, daha planlı olunacak ve kaygı kontrol altına alınacaktır. Erteleme döngüsü bu davranışın bir daha asla tekrar edilmeyeceği sözleriyle son bulur fakat kişi kendini tekrar ve tekrar aynı döngü içinde bulur (Çakıcı, 2003).

2.4. Erteleme Davranışını Açıklayan Kuramlar

2.4.1. Psikanalitik ve Psikodinamik Kuramlar

Freud, erteleme olgusunu açıklarken kaçınma kavramı ve kaçınma davranışında yaşanan kaygı üzerinden açıklamıştır.

İnsanın çevresinden gelen ve kendisi için tehdit olarak algıladığı durumlara karşı korku duygusu yoğun bir şekilde yaşanır. Gerek içten gerekse dıştan gelen tehdit edici güçler kişi tarafından kontrol altına alınmadığında egoya kaygı (anksiyete) denilen duygu egemen olur (Geçtan, 1997).

Kaygının (anksiyete) ortaya çıktığı durumlarda, kişi harekete geçmek ister. Kendisi için kaygı oluşturan durumdan kaçmak isteyebilir, o an dürtülerini bastırabilir gibi seçeneklere yönelir. Kaygı durumunda kişi kendisini çok çaresiz hisseder. Hayatın akışı içindeki bu ağır zorlanmaya karşı kişi ya uyum sağlamak için gerekli ve gerçekçi çabayı gösterecektir ya da psikolojik dağılmaya karşı savunma mekanizmalarını kullanacaktır (Geçtan, 1997).

Freud’a göre kaygı bir harekete geçme, bir iş yapma, etkinlikte bulunma konusunda kişiyi motive eden bir gerilim durumudur ve kişiliğin yapısını oluşturan id, ego ve süper ego arasında mevcut psişik enerjinin kontrolü için gerçekleşen çatışmalardan ortaya çıkmaktadır. Kaygının işlevi ise organizmayı tehlikeye karşı uyaraktır. Üç tür kaygı bulunmaktadır. Gerçeklik kaygısı dış dünyadan gelen

tehlikelere karşı duyulan korkudur ve kaygının derecesi gerçek tehdidin derecesiyle orantılıdır. Nevrotik ve ahlaki kaygı ise bireyin içindeki güç dengesine gelen tehditlerdir. Nevrotik kaygı, içgüdülerin bireyi kontrolü altına alabileceğine ve bireyin kontrolsüz olarak yaptığı davranışlardan dolayı cezalandırılmasına neden olacağına ilişkin duyulan korkudur. Ahlaki kaygı ise kişinin vicdanına karşı duyduğu korkudur. Kaygı durumlarında ego kaygıyı uygun ve gerçekçi yöntemlerle kontrol altına almadığında ego savunma mekanizmalarını kullanarak kaygıyı kontrol altına almaya çalışır (Dr. Gerald Corey, 2008). Adler'de nevrozluğun çevre şartlarına uyum sağlayamamaktan veya yeterli telafi mekanizmaları geliştirememiş olmaktan dolayı duyulan bir noksanlıktan kaynaklandığını belirtmiştir. Kişinin gerçeklerle yüz yüze gelmek ve gerekeni yapmak yerine kendini ve çevresini kandırmaya yönelik çarpık bir uyum şekli benimseyerek uyum sağlayan bir yol bulunduğu şeklinde ifade etmiştir (Adler, 1997).

Freud kaygının yaşandığı durumda bilinçaltında bastırılmış duyguların egoya sinyaller gönderdiğini ve egonun bu durumda pek çok savunma mekanizması kullandığını belirtmiştir.

Tamamlanmayan görevlerin de egoyu tehdit edici yanı olduğu, bu kaygı verici durumdan kurtulmak için de bireyin kaçınma yani erteleme davranışı gösterdiği belirtilmektedir (Ferrari ve diğ., 1995; Akt. Çakıcı, 2003).

Windy (2000) insanların bir işi ertelerken kaçındıkları durumları iki gruba ayırmaktadır. Birincisi "Tehditten Kaçınma", erteleme davranışı tehdit edici bulunan bir durumdan kaçınma isteğine dayanıyor. İkincisi "Rahatsızlıktan Kaçınma" durumla karşı karşıya gelindiği takdirde bundan rahatsızlık duyulacağı düşüncesidir.

Kaçınma yani erteleme egonun kullandığı bir savunma mekanizmasıdır. Kaçınma davranışına yönelik duygu ve düşünceler bireyin yetersizlik duygusuyla yüzleşmesini geciktirir. Bu durum kişinin olumsuz duygularıyla yüzleşmesini geciktirip kaygıyı azaltsa da tamamlanmayan görevle ilgili gelişimine olumsuz etkiler (Geçtan, 1997).

Freud'un psikanalitik kuramına dayalı olarak geliştirilen psikodinamik kuram, erteleme olgusunu bireyin çocukluk yıllarındaki yetiştirilme tarzına göre açıklamaktadır. Ertelemeci yetişkinlerin, çocukluk yıllarında ana-babaların çok yüksek başarı standartları koyduğu ve ana-babanın sevgisini ve onayı almak için de bu

standartlara ulaşmanın bir koşul olduğu aile ortamlarında yetiştirildiğini iddia etmektedir. Böyle bir aile ortamında yetişen çocuk, başarısızlığa uğradığında kaygılanır ve kendini değersiz hisseder (Ferrari ve diğerleri, 1995, Akt: Çakıcı, 2003).

Erikson'un gelişim dönemlerine baktığımızda 6-11 yaş aralığında çocuk öğretmeni ile özdeşim kurar. Öğretmeni tarafından beğenilmek, gözüne girmek, aferin almak temel hedefi olur. Öğretmenin beğenisini kazanmak arkadaşları arasında da öne geçmenin bir başka yoludur. Çalışkanlık, beceri ve üreticilik bu dönemin en önde gelen işlevidir. Bu dönemde bu işlevlerde kendini gösteremeyen çocuk, yetersizlik ve aşağılık duygularına kapılır (Yörükoğlu, 1996).

Çocuk kendilerinden büyük bireylerin bulunduğu ortamda kendini güçsüz, çaresiz hissetme eğilimindedir. Yapabileceği birçok şeyi bile yapabileceğine güvenememektedir. Çocuktan becerisinin üstünde bir şeyler yapması istendiği takdirde çocuğa her konuda güçsüz ve çaresizmiş mesajı verilir. Ana-babaların, yetişkinlerin bu gibi tavırları çoğu zaman çocuğa yalnızca iki şeye gücünün yettiği inancının geliştirir: Büyüklerin hoşuna gitmek ya da gitmemek (Adler, 1997).

Missildine, bu şekilde yetişen bir çocuğun yetişkin olduğunda, kendisinin kişisel değerini ve ya yeteneklerini değerlendirecek bir görevle karşılaştığında, bireyin çocuklukta hissettiği duyguları tekrar yaşayacağına ve aynı şekilde karşılık vereceğini belirtmektedir (Ferrari ve diğerleri, 1995; Akt: Çakıcı, 2003).

Kusursuz ve mükemmel olma anlayışı daha çok yetiştirilme tarzından kaynaklanmaktadır. Bu anlayışa sahip bireyler hata yapmaktan kaçınırlar. İşi eksiksiz ve hatalı yapmak isterler. İşi tam olarak yapmadıkları takdirde kendilerini yetersiz görürler. Başkalarının da kendilerini başarılarına göre değerlendirdiği ve değer verdiği düşüncesi hakimdir. Başarısızlık korkusuna dayalı erteleme davranışının altında bu anlayış yer almaktadır. Onlara göre bir işte başarısız olmaksızın o işi hiç yapmamak daha iyidir.

Bu tarz bir anlayış süreç odaklı değerlendirmeden öte sonuç odaklı bir değerlendirmeyi getirir. Bireyler bir işi gerçekleştirme sürecindeki kazanımlarından daha çok işin sonuç kısmındaki olmuş ya da olmamış kısmındaki değerlendirmeyi önemserler.

Otoriteye isyanının da bir biçimde erteleme davranışına yol açtığına dikkat çekilmektedir. Bireylerin yetiştikleri aile ortamlarında aşırı başarı yönelimli (çocuklarına çok yüksek hedefler koyan ya da çocuklarının yetenek ve kapasitesini çok yüksek değerlendiren aileler) ya da tam tersi çocuklarının yetenek ve kapasitelerinden

emin olmayan, çocuklarının başarıya ulaşacak kapasiteleri olmadığına inanan aile ortamlarında yetişen bireylerin erteleme davranışı göstermeye daha fazla eğilimi olduğunu belirtmektedir. Aynı zamanda çocukları üzerinde aşırı kontrol kurarak çocuklarının özerklik kazanmalarına ket vuran ailelerde yetişen bireylerin de daha fazla erteleme davranışı gösterdiği açıklanmaktadır (Burka ve Yuen; 1983). Bazı kişiler ertelemeyi zihinlerinde bir tür yeniden denge kurma yöntemi olarak görmekteler. Özerklik duyguları kolayca tehdit altına giren insanlar ertelemeyi dengeyi yeniden kurma aracı olarak kullanırlar. Onlar için erteleme işleri bir başkaları dayattığı için değil, kendi seçtikleri bir zamanda yaparak kullandıkları bir durumdur(Dryden, 2000). Bir araştırmada 84 ergen kız katılımcının erteleme puanları ile babalarının otoriter tutumları arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Katılımcıların bastırılmış öfke düzeylerinin yüksek olduğu ve annelerinin genel olarak kararsız bir yapı gösterdikleri de tespit edilmiştir. Araştırmacılar, erteleme davranışı gösteren ergen kızların otoriter bir baba ve kararsız kişilik özelliği gösteren anneler tarafından yetiştirildiğini, ertelemecilerin erteleme davranışını bu aile ortamıyla baş etmek için pasif saldırganlık stratejisi olarak kullandıklarını belirtmişlerdir (Ferrari ve Olivetti,1993; Akt. Çakıcı. 2003) .

2.4.2. Davranışçı Kuram

Davranışçı kuramlara göre davranışlar sonuçlarından etkilenmektedir. Eğer bir davranışın yol açtığı çevresel değişiklikler pekiştirici özellikler taşıyorsa yani kişiyi bir dereceye kadar ödüllendiriyor ya da itici uyarıcılardan uzaklaştırıyorsa söz konusu davranışın tekrar ortaya çıkma olasılığı yükselmektedir (Dr. Gerald Corey, 2008).

Davranışçılara göre erteleme davranışı öğrenilmiş bir davranıştır. Bireyin yapmış olduğu erteleme davranışı çevresi tarafından pekiştirilmesi sonucunda ortaya çıktığını görüşü hakimdir. Ertelemeci kişi geçmiş yaşantısında erteleme davranışı bir biçimde olumlu ya da olumsuz pekiştirildiği için bu davranışı göstermektedir.

Klasik öğrenme kuramının iki kavramı -ödül ve ceza- erteleme davranışını açıklamada kullanılabilir. Kurama göre, erteleyen kişi, erteleme davranışı nedeniyle ödüllendirildiği ya da yeteri kadar cezalandırılmadığı için erteleme davranışı göstermektedir (Ferrari ve diğerleri, 1995; Akt: Çakıcı, 2003). Bu konuda yapılan araştırmada bir grup üniversite öğrencisine, teslim tarihi belli olan akademik çalışmalarının ne kadarını başarılı bir biçimde son dakikada yaptıkları ve son dakikada

yetiştirmeye çalıştıkları çalışmaların ne kadarında başarısızlığa uğradıkları sorulmuştur. Araştırmanın sonuçlarına göre ve klasik öğrenme kuramının temel iddialarına paralel bir biçimde, öğrenciler yapmaları gereken çalışmalarını son dakikada da olsa çoğunlukla başarıyla tamamladıklarını, dakik olmadıkları için çok az ceza ya da uyarı aldıklarını belirtmişlerdir (Ferrari ve diğerleri, 1995; Akt: Çakıcı, 2003).

Edimsel koşullanma ile öğrenme teorisinin temelinde de birey, davranışının sonucunda hoş olan sonuçlara ulaştığı takdirde davranışı güçlenmekte ve davranışı göstermeye devam etmektedir. Sonuçtan memnun olduğu oranda davranışın gösterilme sıklığı arttırmaktadır. Birey davranışın sonucunda memnun olmuyorsa o davranışı yapmayı sonlandırmaktadır.

Ertelemenin ödüllendirilmesiyle ilgili olarak yapılan araştırmaların bulgularına bakıldığında öğrencilerin ders çalışmak yerine daha keyif verici bir başka ifadeyle daha ödüllendirici etkinlikleri tercih ettikleri tespit edilmiştir.

Yine davranışçı kuramın Premack ilkesi kişiye daha az hoşlandığı işleri yapmaya yönelten bir uygulama biçimidir. Bu durumda ertelenmek istenmeyen davranış ertelenmek istenen davranıştan sonra yapılarak pekiştirilerek kullanılarak ertelemenin önüne geçilebilir.

Üniversite öğrencileri üzerinde akademik ertelemenin nedenlerine ilişkin yapılan araştırmada, öğrencilerin sevmedikleri görevleri daha çok erteleme eğiliminde oldukları bulgusuna ulaşılmıştır (Solomon ve Rohtblum, 1984). Bu sonuç davranışsal yaklaşımın açıklamasını doğrular niteliktedir. Birçok kişinin yapması gereken işleri ya da görevleri sevmedikleri ve yapmaktan mutlu olmadıkları için görevleri tamamlamadıkları ifade edilebilir.

Çağdaş öğrenme kuramları davranışın kazanılmasında kaçma ve kaçınma koşullanması kavramını ele almaktadır. Ertelemeyi kaçma ya da kaçınma davranışı çerçevesinde değerlendirdiğimizde kaçma koşullanmasında, kişi yapması gereken işi yapmaya başlar, ancak bu işte başarısızlığa uğradığında işi tamamlamayı yarımlaştırır. Kaçınma koşullanmasında ise, kişi yapması gereken işe hiçbir zaman başlamaz, o iş tamamen yok sayar ve işten bütünüyle kaçınır. O işle ilgili bütün uyaranlar kişi için ayırt edici bir kaçınma uyarana haline gelir. Bu uyaranlar kişide bir süre sonra kaygı oluşturur. Kaygı ve kaygı düzeyinin artıyor olması kişinin performansını düşürür ve öğrenmeyi engeller. Birçok öğrenci bu durumda öğrenmeye ara verir ve ertelemeci davranır.

Davranışçı kuramın pekiştirme ilkelerine ve pekiştirme tarifelerine baktığımızda pekiştirecin birey için değerinin anlamlı olması, pekiştirme tarifesinin de aralıklı ve değişken oranlı olması davranışları gösterme sıklığını arttırdığı ve sönmeyi engellediği belirtilmiştir. Bu nokta da yanıtıcı ödüller kuramı (Ainslie, 1992) bireylerde uzun dönemli amaçlar yerine, daha ödüllendirici kısa dönemli amaçları seçmeye dönük güçlü bir eğilimin olduğunu, erteleme davranışına uyarlandığında, erteleyen kişinin tamamlamaya niyetli olduğu işi yapmayı tercih etmesi biçiminde açıklanabilir (Akt: Ferrari ve Dovidio, 2000).

Davranışçı kuramın birçok ilkesi erteleme davranışına genel anlamda açıklama getirebilmektedir. Fakat yaşamın sadece bir bölümündeki görevleri erteleme davranışlarını açıklamada yetersizdir.

2.4.3. Bilişsel ve Bilişsel-Davranışçı Kuram

Ellis, erteleme davranışının dört sağlıksız inanıştan beslendiğini, bunların ilkinin katı istekler olduğunu ve diğer üç sağlıksız inanışın bu katı isteklerden kaynaklandığını ileri sürmektedir (Dryden, 2000). Bunlar:

Sağlıksız inanış 1: Katı istekler: Bir göreve başlamadan önce kişiler belirli koşulların var olması konusunda katı isteklerde ısrarcı olabilmektedirler. İstenilen koşullar gerçekleşmediği sürece işe başlanmamakta, bu koşullar gerçekleşse dahi geçen süre zarfında şartlar değişebilir, ısrar edilen koşullar yitirilebilir ve erteleme olasılığı tümünden ortadan kalkmayabilir .

Sağlıksız inanış 2: Büyütme: Bir göreve başlamadan önce kişiler, katı istekleri yerine gelmediğinde, büyütme inanışı içine girerler. Bu tür inanışa sahip olanlar kesinlikle olmaması gerektiğine inandıkları bir koşulun varlığını olumsuz yönde olağanüstü abartırlar. Ellerindeki işe başlamadan önce rahat olmaları gerektiğine inanırlar ve bu durum onlara büyük bir rahatsızlık verir. Bu şekilde hissetmenin berbat olduğu inancıyla devam ederek ellerindeki işi geciktirerek bu durumdan kurtulmaya çalışırlar. “.... Olması korkunç bir şey.”, “.... Olması felaket bir durum.” , “...olmazsa her şey biter.” gibi cümlelerle büyütme inanışlarının beslerler.

Sağlıksız inanış 3: Rahatsızlığa dayanamama: Bir göreve başlamadan önce kişiler, katı istekleri yerine gelmediği zaman bu duruma katlanamayacağını düşünme eğilimine girmektedirler. Kişi, işe başlamadan önce kesinlikle rahatsızlık duymamalıym diye düşünmeye başlar, fakat bu düşünce yoğun bir şekilde kişiyi sarar

ve bu ruh haliyle harekete geçemeyeceği yönünde düşünce artar ve kişi rahatsızlık duygusunu yaşamamak için elindeki işi erteler.

Sağlıksız inanış 4: Suçlama: Bir göreve başlamadan önce kişiler, kendilerini suçlama eğilimi içine girerler. Suçlama ile ilgili inanışları kişinin kendisi ile başkaları ile ya da yaşamla ilgili olabilir. Kendisi hakkında suçlama inanışına sahip olan kişi, kesinlikle yapması gerektiğini düşündüğü bir şeyi yapmadığında ya da kesinlikle yapmaması gerektiğini düşündüğü bir şeyi yaptığında kendini aşağılama eğiliminde olacaktır. Kişi iyi yapması gerektiğine inandığı bir işi yapamadığında başarısızlığının kanıtlanacağı endişesi içine girer. Bu durumda suçlama inanışı ben başarısız biriyim, yaparsam mutlaka iyi yapmalıyım düşünceleri ile kişi sonunda başarısız olmaktansa işi erteler.

Kişiliğimizi oluşturan bütün etmenler inançlarımız, korkularımız, tutumlarımız çocukluğumuzda şekillenmeye başlar. Ailenin ve çevrenin bu şekillendirmede fazlasıyla katkısı vardır. Çocuklukta başlayan bu şekillendirme biliş yapımızı da oluşturur. Bu bilişsel kodlarımız yaşamımızda bir çok şeye yön verir. Biz bu yapılara göre karar verir ve harekete geçeriz. Biliş yapılarımızda kodladığımız olumsuz yapılar erteleme eğilimimizi arttıracaktır.

Ellis ve Knaus (akt. Murat Balkıs, 2006) ertelemeci bireyler ile yaptıkları çalışmalarında ulaştıkları sonuçlara göre temel olarak erteleme eğiliminin akılcı olmayan doğasına ve erteleme eğilimli bireyin becerilerine, aktif olarak tanımlanan, tartışılan ve yeniden yapılandırılan mantık dışılığına, davranışsal ve duygusal değişimler isteği meydana getiren kendi kendini baltalayıcı bilişlere vurgu yapmaktadırlar.

Ellis ve Knaus erteleme eğilimini, düşük benlik algısı, zorluklar karşısında mücadele edememe ve düşmanlık duyguları gibi birbirleriyle ilişkili üç nedene yüklemektedirler. Bu üç neden bireyin oluşturduğu gerçekçi olmayan bilişsel yüklemelerden kaynaklanmaktadır. Birinci neden olan kendini aşağılama olumsuz benlik yargılamalarından kaynaklanmaktadır. Kişi sorumluluğu olan görevleri yeterince yaptığı, bununla birlikte önemseydiği kişilerden destek onay ve sevgi görmediği, bunlara karşı aşırı derecede ihtiyaç duyduğu noktasında yanlış anlayışlar geliştirdiği ve olumsuz benlik yargılamalarına neden olduğu düşünülmektedir. Bu olumsuz yüklemeler neticesinde ertelemeci birey geçmişte yaptığı ertelemelere karşı kendini değersiz kılar,

erteleme eğilimini arttırır ve olumsuz duyguları kendinde daha çok besler (Akt. Murat Balkıs, 2006).

Erteleme eğiliminde olan bireyler, mükemmeliyetçi kişilik yapıları ile her şeyi kusursuz, zamanında ve de herkesten daha iyi bir şekilde yapmaya yönelik bir tutum içinde olurlar ve bu durum onların eyleme geçmesini zorlaştırır. İstenilen sonucu elde edemedikleri takdirde kendilerini fazlası ile suçlarlar. Benlik değeri algısını başarı odaklı değerlendirirler.

Ellis ve Knaus'un (Akt. Murat Balkıs, 2006) erteleme eğiliminin ikinci temel nedenini bireyin tolere etme düzeyidir. Birey, yaşantısında uğraş verdiği işlerde çok çalışarak, engelleri aşarak kendisi için iyi olan kazanımlara bu şekilde ulaşabileceğini anladığı zaman zorluklarla mücadele etme düzeyi yükselir. Kişi eğer bu mücadelede kendini güçlü ve donanımlı hissetmezse uğraştığı işi büyük bir sıkıntı yaşamaya başlar ve işi erteleme eğilimine yönelir. İş tolere edebilme yeteneğinin düşüklüğü ile erteleme eğilimi arasında pozitif yönde ilişki olduğu görülmüştür.

Haz ilkesinin erteleme ile olan bağlantısına baktığımızda kısa dönemde elde edilecek doyumun uzun vadede elde edilecek bir doyuma tercih edildiğidir. Kişi kısa zamanda sonuç alacağı, kaygı ve sıkıntı yaşamayacağı alanlara yönelmektedir.

Ellis ve Knaus'un (Akt. Murat Balkıs, 2006) erteleme eğiliminin üçüncü temel nedenini kişinin beslemiş olduğu düşmanlık duygusudur. Erteleme eğilimi üzerinde bu duygu etkili olmaktadır. Bu düşmanlık duygularının bilişsel-davranışsal tutumları ile olumsuz ve hatalı düşünmekten kaynaklandığı belirtilmektedir. Düşmanlık duygularının bilinçdışı süreçler tarafından beslenmediği, aksine bilişsel yüklemelerden kaynaklandığı ifade edilmektedir. Kişi görevi ile ilişkili düşmanlık beslediği takdirde görevi de erteleme eğilimine yönelebilmektedir.

Yeterliliklerini yaptıkları ile ispatladıklarına inanan bireylerin erteleme davranışı kısa vadede onların kaygı düzeyini düşürür ve istedikleri doyuma ulaşmalarını sağlar. Aynı zamanda bireyler düşük performans gösterdikleri takdirde yetersizlikleri ortaya çıkacağı korkusu ile görevi hiç yapmayarak benliklerini korumaya çalışırlar (Ferrari, 1991).

2.4.4. Duyuşsal Yaklaşım

Duyuşsal yaklaşım, olumsuz duygu durumuna değinmektedir. Birey erteleme davranışını üstesinden gelemeyeceği görevi tehdit olarak algılar ve savunmaya geçer.

Sonucunda görev bireyde memnuniyetsizlik ve kaygı yaratmaya başlar. Kaygıdan kaçınmak için görevi yapmayı daha da fazla erteler (Knaus, 2010).

Duygusal yaklaşıma göre ertelemeci bireyler bir göreve başlamadan önce ihtiyaç duyulan bütün koşulların sağlanmasına ve motivasyona ihtiyaç olduğuna inanırlar. Fakat bir türlü o isteğin gelme olasılığı artmaz. İsteksiz de olsa birey sorumluluklarını yerine getirmeye başladığında istekliliği artacaktır. Bu nedenle harekete geçmek duygusal koşulların oluşmasını sağlayacaktır (Knaus, 2010). Yine bireylerin erteleme davranışı ile baş edebilmeleri için duygusal dayanıklılığının artırılması gerekecektir. Bu sayede erteleme nedeni olan olumsuz duyguların ve sağlıksız inanışların yerini dayanıklılık beraberinde olumlu bir duygusal kapasite ve amaç yönelimli olmaya yer alacaktır (Knaus, 2010).

2.4.5. Varoluşçu Yaklaşım

Erteleme davranışını varoluşçu felsefeyle açıklayan araştırmalara rastlanılmamıştır fakat yaklaşımda yer alan bazı kavramların erteleme davranışını açıklayabildiği görülmektedir. Felsefenin filozoflarına göre kendi varlığını yaratan tek varlık insandır. Diğer bütün varlıklar varoluşlarından önce yaratılmıştır. İnsan insanlığını kendisi yapar, değerlerini ve yolunu kendisi seçer. İnsandan önce yaşamda yoktur ve yaşama anlam veren yaşayan insandır. İnsan kendi kendinin yol göstericisidir ve özgürdür. Yaşamını istediği biçimde yönlendirebilir (Karahana ve Sardoğan, 2004).

Erteleme davranışı varoluşçu yaklaşıma göre; özfarkındalık, özgürlük ve sorumluluk kavramlarıyla ilgili olduğu görülmektedir. Özfarkındalığa sahip olmayan bireyler sorumluluk sahibi olmayacaklardır, yapması gereken işleri ya da davranışları erteleme durumunda olacaklardır. Bu durumda erteleme davranışı içerisinde bulunan kişinin özgürlüğünü de kısıtlanmış olacaktır.

Öz-farkındalığa sahip olmayan birey, içinde bulunduğu, yaşadığı anın farkında değildir, “şimdi ve burada” içerisinde değildir. Varoluşçu yaklaşımın şimdi ve burada, yaşanılan anın farkında olma kavramı, geçmişin pişmanlıkları ya da geleceğin kaygısı ile meşgul olmayıp, şimdiki anda yaşamayı ifade etmektedir. Varoluşçu yaklaşımda, kişi hayatını kontrolünü eline tutmak ve hayatında değişimler oluşturmak için davranışlarının sorumluluğunu almak zorundadır. Kişinin kendisini sevmesi ve yaşantısı ile barışık olması davranışlarının sonuçlarına katlanması ve sorumluluk alması ile

gerçekleşir. Bu açıdan değerlendirildiğinde ertelemeci kişiler kendileri ile çok barışık değildirlir.

2.4.6. Seçim Kuramı

Seçim kuramına göre bireyin yaşamı boyunca yaptığı her şey içten gelen motivasyondan kaynaklanmaktadır. Yapılan bütün davranışlar bireyin kendi seçimidir. Hissettiği olumsuz duygular, mutsuzluklar da bireyin kendi seçimidir. Birey seçimlerinin tüm sonuçlarından sorumludur (Corey, 2008). Yine davranış seçim kuramına göre duygu, düşünce, faaliyet ve fizyolojik olmak üzere dört boyuttan oluşmaktadır ve bu durum toplam davranış olarak ifade edilmektedir (Glasser, 2002).

Seçim kuramının amacı kişinin yapmış olduğu davranışların sorumluluğunu almasıdır. Dış çevrenin ve başkalarının davranışlara etkisi olsa bile önemli olan davranışın bütününden kişinin sorumlu tutulacağıdır. Bu durumda erteleme davranışı bireyin kendi seçimidir ve oluşabilecek bütün olumsuz sonuçlardan kendisi sorumludur (Glasser, 2002).

2.5. Erteleme Davranışının Nedenleri

Erteleme eğiliminin nedenlerini şu başlıklar altında incelenmektedir (Balkıs, 2006; Akkaya, 2007; Aydoğan, 2008; Dünyaoğulları, 2011; Akdoğan, 2013);

a) Rahatsızlık duygusu: Kişinin yapılması gereken eyleme karşı hissettiği isteksizlik ve hoşnutsuzluk duygusu o eylemi yapmaktan kaçınmasına neden olmaktadır (Balkıs, 2006).

b) Kapalı Olumsuzlaştırma: Kişiler bazı davranışları bir an önce yapmak konusunda istekli davranırken bazı davranışları ise sonraki bir zamana erteleme yada bir başkasına yaptırma eğilimi içindedirler. Bu isteklilik- zorlama, erteleme eyleminin düzeyinin belirlenmesiyle sonuçlanmaktadır (Balkıs, 2006).

c) Algılanan Yetersizlik: Görevin yerine getirilmesindeki engellerden biri de özgüven eksikliğidir. Birey kendine yeteri kadar güvenmiyorsa kendisine verilen görevi erteleme eğiliminde olacaktır. Kişinin kendisini eylem konusunda yetersiz algılaması, erteleme eyleminin her durumunda geçerli görülmemektedir. Kişilerin yeteneklerinin çok altında olan bir davranışta da aynı erteleme eğilimi içinde olabilmesidir (Akkaya, 2007; Akdoğan, 2013).

d) Zaman Yönetimi: Zaman yönetimi konusunda başarısız olmak erteleme davranışının önemli nedenlerindedir. Bireyler yapılması gereken işleri bir plan dahilinde, zamanı etkin kullanarak yapmadıkları takdirde erteleme davranışını göstermektedirler (Balkıs, 2006).

e) Kişilik özellikleri: Mantık dışı bilişsel yüklemeler, akıl dışı inançlar, kaygı, depresyon, mükemmeliyetçilik gibi özelliklere sahip olan bireyler erteleme davranışı gösterebilmektedir (Aydoğan, 2008; Dünyaoğulları, 2011).

Emmett (2004; Akt. Akdoğan, 2013) işleri ertelemeye yönelik 6 temel sebep belirtmektedir:

“*İşin sevilmemesi*” erteleme eyleminin nedenlerinin başında gelmektedir. Bireyler yaşam boyunca hoşla gitmeyen, sıkıcı olarak nitelenen bir çok işle uğraşmak zorunda kalabilirler.

“*Güdülenme eksikliği*” diğer bir erteleme nedenidir. Söz konusu işin uzun vadede sonuçlanacak olması güdülenme eksikliğine neden olmaktadır. Örneğin yazılı sınava sınav tarihinden çok önce hazırlanmak, ileri bir tarihteki okunması gereken metinleri okuma ödevine çalışmak gibi görevler.

“*Mükemmeliyetçilik*” erteleme sebepleri arasında en önde gelmektedir. Bu yapıdaki kişiler kendilerine verilen sorumlulukları en iyi şekilde, hatasız ve zamanında yapmaları gerektiğine inanırlar. Bu katı inanç onları ertelemeye yönlendirir.

“*Başarı korkusu*” bir diğer erteleme nedeni olabilmektedir. Bu korkuyu taşıyan bireyler başarılı oldukları takdirde kendilerine daha ağır görevlerin, sorumlulukların verileceğine ve çevresindekilerin kendisinden daha da iyi şeyler yapması noktasında beklentileri olacağına inanırlar. Sürekli iyi performans gösterme ve başarılı olmaları gerektiği düşüncesi onları korkutur ve erteleme davranışı gösterirler.

“*Değişim korkusu*” olan bireyler de erteleme davranışı gösterirler. Hayatlarındaki rutini seven ve buna alışan bireyler yapacakları işlerin neticesinde hayatlarında büyük değişimler olacak ise o işlerden uzak dururlar ve ertelerler.

“*Bireylerin iş yüklerinin yoğunluğu*” da erteleme nedenidir. Kişi hangi işten başlayacağını bilemez. Büyük bir plansızlık yaşar. Kendi nitelikleri ile işin niteliği uyuşmadığı takdirde de birey bunun altında ezilir ve erteleme davranışı gösterir.

(Ferrari, Johnson ve McCown 1995) erteleme davranışı ile ilgili beş hatalı biliş özelliğinin bireylerin görevden kaçınmalarına neden olduğunu belirtmektedirler. Bu beş hatalı biliş;

- (a) Görevi tamamlamak için kalan zamanı gözünde büyütme,
- (b) Görevi tamamlamak için gereken zamanı küçümseme,
- (c) Gelecekteki güdüleyici durumları abartma,
- (d) Göreve başlamak için bütün duyuşsal koşulların oluşmasını bekleme,
- (e) İhtiyaç duyduğu duygu durumunda olmadığında görevi yapmanın uygun olmadığına.

Meta-analiz çalışmalarında erteleme davranışı; öz yeterlilik, başarıya odaklanma, sorumluluk duygusu, öz yeterlik ve akademik ortalama ile negatif; görev ve sorumluluktan kaçınma, başarılı olamama korkusu ve mükemmeliyetçilikle pozitif yönde ilişkili bulunmuştur (Van Eerde, 2003; Steel, 2007).

2.6. Ertelemenin Türleri

a) Akademik erteleme: Sınavlara hazırlanma, ödevleri yapma gibi akademik görevleri son dakikaya bırakmaktır (Akkaya, 2007).

b) Rutin işlerde erteleme: Günlük işlerin çoğunu yapmayı programlamada zorlanma ve bu işleri zamanında yapmakta güçlük çekmektir (Lay, 1986).

c) Kararları erteleme: Çatışma durumlarında (yanaşma-yanaşma, kaçınma-yanaşma, kaçınma-kaçınma) ya da birçok seçenek karşısında karar vermenin geciktirilmesi (Ferrari ve Dovidio; 2000).

d) Zorunlu/Zorlayıcı erteleme: Kişinin iki durumda da erteleme davranışı sergilemesidir. Karar vermeyi ve de yapması gereken işleri ertelemesidir (Ferrari, 1991).

Alan yazında erteleme olgusunun “1- Genel erteleme, 2- Akademik erteleme, 3- Karar vermeyi erteleme, 4- Nevrotik erteleme, 5- Takıntılı ya da işlevsel olmayan erteleme olmak üzere beş farklı türü olduğu görülmektedir” (Balkıs ve diğerleri, 2006).

Erteleme davranışı yine alan yazında; kişinin yaşamının neredeyse bütününde gösterdiği kişilik özelliği olarak erteleme davranışı ve de kişinin yaşamının her alanında değil de belirli alanlarında göstermiş olduğu durumsal erteleme davranışı olarak iki şekilde ele alınmaktadır. Akademik erteleme davranışı hayatın sadece belli bir alanı olan öğrenim hayatında gösterildiği için durumsal erteleme davranışı içinde yer alır. Kişi öğrenim hayatı boyunca akademik görevlendirmelerini ve sorumluluklarını (yazılı ödevler, okumalar, proje teslimleri, sınavlara hazırlık vb.) sürekli erteler ve son ana bırakır (Aydoğan, 2008).

2.7. Kişilik Özelliği Olarak Erteleme

Bu sınıflandırmada erteleme davranışı kişinin kişilik özelliği olarak ağırdan alma davranışına ya da ertelemeye yatkınlığının olması, yapılması gerekenleri işleri ve ulaşılması gereken amaçları sonraya bırakma ya da erteleme eğilimi olarak tanımlanmaktadır (Lay,1986). Kişi görevi yapmada sürekli geciktirme eğilimindedir. Bu tanımlar, görevleri yapmayı geciktirmede genel bir eğilime vurgu yapmaktadır. McCown ve Johnson (1989, Akt. Balkıs, 2006) ise kronik ya da özellik olarak ertelemeyi, kişinin yaşamın pek çok alanında yapması gereken işleri zamanında tamamlaması konusunda alışkanlık boyutunda zorluk çekmesi olarak tanımlamaktadır.

2.8. Durumsal Erteleme

Durumsal erteleme bireyin sadece yaşamının belli bir alanında gösterdiği erteleme davranışdır. Akademik erteleme, bu erteleme türünün en yaygın ve en çok çalışılan alt türüdür. Bu çalışmanın konusu da akademik erteleme davranışdır.

2.9. Akademik Erteleme Davranışı

Akademik erteleme kişinin; hemen her zaman ya da her zaman akademik görevleri ertelemesi ve bu erteleme nedeniyle; hemen her zaman ya da her zaman kaygı hissetmesi olarak tanımlanmıştır (Solomon, Rothblum ve Murakami 1986). Akademik ertelemde görevler sürekli bir başka zamana bırakılmakta, fazla zaman almakta çoğunlukla son dakikaya bırakılmakta ve de kişide kaygı durumu oluşturmaktadır. Akademik erteleme davranışında kişiler sınavlara hazırlanmayı, dönem ödevlerini yapmayı, okulla ilgili idari işleri, görevlere katılımı belli sebeplerle geciktirmektedirler (Akdoğan, 2013).

Akademik erteleme beş boyuttan oluşmaktadır. Bu beş boyut: 1-Davranış boyutunda geciktirme 2- Geciktirmeden dolayı kişinin duygusal karmaşa yaşaması 3- Görevi yapma konusunda isteksizlik 4- Görevi yapma ile ilgili kapasite 5-Geciktirme davranışını azaltma isteği (Milgram ve Marshevsky 1995, Akt. Uzun-Özer, 2010).

Yaptığı meta analiz çalışmasında Steel (2007) akademik erteleme davranışı ile ödevlerin yapılması, sınavlardan alınan notlar ve genel akademik not ortalaması gibi akademik performanslar arasında negatif yönde bir ilişki bulunduğunu belirtmiştir.

Öğrencilerin öğrencilik hayatlarında başarısız olmalarının nedenleri üzerinde yapılan çalışmalar da akademik erteleme davranışı önemli nedenler arasında bulunmuştur.

Lise öğrencilerinin yarısından fazlasının akademik konularda erteleme davranışını sıklıkla sergilediklerini Uzun Özer (2007) çalışmasında ortaya koymuştur.

Her yıl biraz daha artarak lise öğrencilerinde alışkanlı halini alan akademik erteleme davranışı öğrencilerin gerçek performansını ortaya koymaları önünde önemli bir engel olacaktır. Yapılan araştırmalar göstermiştir ki akademik görevlerin ertelenmesi neticesinde öğrencilerin akademik başarıları düşmekte ve arzuladıkları hedeflere ulaşamamaktadırlar (Balkıs, Duru, 2010).

2.9.1. Akademik Erteleme İle İlgili Yurt İçinde Yapılan Çalışmalar

Ülkemizde akademik erteleme konusu iki binli yıllardan sonra ele alınmaya başlanmıştır. Bu kadar önemli bir alanda yapılan çalışmalar Çıkrıkçı ve Erzen'in (2014) cinsiyetin akademik erteleme üzerindeki etkisi konulu meta analiz çalışmalarında 2002 yılından 2014 yılına kadar olan yurt içinden 17 ve yurt dışından 8 çalışmaya yer vermişlerdir. Çalışmalarda örneklem grubunun 6 çalışmada liselerde, 19 çalışmada ise üniversite öğrencileri ile yapıldığı görülmektedir.

2003 yılından beri yurt içinde yapılan çalışmalarda;

Çakıcı (2003) çalışmasında lise öğrencileri ve üniversite öğrencilerinin genel erteleme ve akademik erteleme davranışını mükemmeliyetçi kişilik özelliği, özsaygı ve akademik başarı ile ilişkisini incelemiştir. Araştırma sonucunda üniversite öğrencilerinin genel erteleme ve akademik erteleme düzeyleri lise öğrencilerinininkine göre yüksek çıkmıştır. Özsaygı değeri düşük lise öğrencilerinin daha fazla akademik ertelemeye buldukları tespit edilmiştir. Yine lise ve üniversite öğrencilerinin kendisine yönelik mükemmeliyetçiliği ve kişinin başkalarının kendisinden beklentileri ile ilgili mükemmeliyetçiliğinin akademik ertelemenin önemli yordayıcıları olduğu belirlenmiştir.

Çetin (2009)'in araştırmasında akademik erteleme davranışına ilişkin üniversite öğrencilerinin görüşlerini araştırmıştır. Araştırmasında 500 e yakın öğrenciye ulaşılmış ve erkeklerin kızlara göre daha fazla akademik görevlerinin erteledikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Balkıs (2006) eğitim fakültesinde öğrenim gören öğretmen adaylarının erteleme eğilimlerinin düşünme biçimleri ve karar verme tarzları ile ilişkisi konulu tezinde,

Erteleme yönelimi ile gerçekçi karar verme ve düşünme biçimleri arasında anlamlı düzeyde negatif ilişki, bağımlı, kaçınan ve anlık karar verme stilleri arasında anlamlı düzeyde pozitif bir ilişki görülmüştür. Yine analiz sonuçlarında erteleme eğiliminin, diğer değişkenlere göre de farklılaştığı gözlenmiştir.

Aydoğan (2008)'ın üniversite sınavına hazırlanan ve lise son sınıfta öğrenimine devam eden 400 katılımcı ile yapmış olduğu araştırmada akademik erteleme davranışlarının benlik saygısı, kaygı düzeyi ve öz-yeterlilik inançları bazında incelemiş ve araştırmada akademik erteleme davranışı ile benlik saygısı arasında anlamlı bir ilişki olduğu bunun yanı sıra, akademik erteleme davranışı ile durumluluk kaygı ve öz-yeterlilik inançları arasında anlamlı düzeyde bir ilişki olmadığını ortaya çıkarmıştır. Akademik erteleme davranışı düzeyi yüksek ve orta olan öğrencilerin düşük düzeyde akademik erteleme gösteren öğrencilere göre daha fazla durumluluk kaygı yaşamak olduğu tespit edilmiştir.

Uzun Özer (2009) akademik erteleme davranışının sıklığını ve olası nedenlerini lise öğrencileri üzerinde incelemiştir. Bulgularda öğrencilerin %54'ünün akademik çalışmalarını sıklıkla ertelediğine, cinsiyete göre farklılaşmadığına rastlanmıştır. Araştırma bulguları aynı zamanda erteleme nedenlerinin başarılı olamama korkusu, karar verme güçlük çekme, tembellik ve risk alma davranışı olduğunu göstermektedir.

Tufan ve Gök (2009)'ün araştırmalarında müzik öğretmeni adaylarının Akademik ve Genel Erteleme Davranışları ölçülerek; "sınıf, cinsiyet, alan çalgısı, mezuniyet sonrası mesleki hedef ve ders türü değişkenleri" ile ilişkisi araştırılmıştır. Analiz sonuçlarına göre akademik ve genel erteleme davranışını erkek öğrenciler kız öğrencilerden daha fazla göstermektedir. Sınıf düzeyinde ise üçüncü sınıfa devam eden öğrenciler 4. Sınıfa devam eden öğrencilerden daha fazla akademik ve genel erteleme davranışı göstermektedirler. Erteleme davranışının mezuniyet sonrası mesleki hedef değişkenine göre fark gösterip göstermediğine ilişkin yapılan analiz sonucunda, mesleki hedef olarak 'öğretmen ve diğer' seçeneklerini işaretleyen öğrencilerin genel ve akademik erteleme davranışları, mezuniyet sonrası akademisyen olmak isteyen öğrencilere kıyasla daha yüksek çıkmıştır.

Balkıs ve Duru (2010) araştırmalarında akademik erteleme eğilimi ile akademik başarı arasındaki ilişkiye bakmışlardır. Çalışma bulgularında, akademik erteleme eğilimi-akademik başarı ilişkisinde, kişinin performans düzeyine ve genel benlik saygısına kısmi aracılık rolü üstlendiği görülmüştür. Öğrencilerin sahip oldukları

performans ve sahip oldukları benlik saygısı düzeylerine göre Akademik erteleme eğilimi ile akademik başarı arasındaki ilişki, güçlenmekte veya zayıflamaktadır.

Sarıoğlu (2011) araştırmasında, eğitim fakültesinde okuyan öğretmen adaylarının akademik erteleme eğilimi ile mükemmeliyetçilik düzeyleri arasındaki ilişkiyi çeşitli demografik özellikler ve başarı, hata yapma, değerli olma, meslek seçimi gibi olgulara olan yaklaşımlar açısından incelemiştir. Araştırmanın sonucunda akademik erteleme eğilimi ile davranışlardan şüphe ve ailesel eleştiri boyutları arasında olumlu yönde anlamlı bir ilişki saptanmıştır. Akademik görevleri erteleme eğilimi ile mükemmeliyetçilik düzeyinin kişni hayat düzeni ve kişisel standartlar boyutları arasında olumsuz yönde anlamlı bir ilişki saptanmış, aile beklentileri ve hatalara aşırı ilgi boyutları ile anlamlı bir ilişki bulunmamıştır.

Özer ve Altun (2011) çalışmalarında üniversite öğrencilerinin akademik erteleme nedenlerini farklı değişkenler üzerinden incelemiştir. Bulgularına göre de görev sorumluluğu düşük, başarısızlık korkusu yaşayan ve de tembel olan bireylerin akademik ertelemelerde buldukları sonucuna ulaşılmıştır..

Tanrıkulu (2013)'nin araştırmasında ergenlerin akademik erteleme davranışıyla benlik saygısı ilişkisi ve bu durumun bazı sosyodemografik değişkenlere göre farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiştir. Anadolu Liselerinde 10. ve 11. sınıflarına devam etmekte olan öğrenciler üzerinde yapılan araştırma bulgularına göre ergenlerin akademik erteleme davranışı ile benlik saygısı arasında olumsuz yönde anlamlı ilişki olduğu belirlenmiştir. Bulgular cinsiyet, anne öğrenim durumu, ergenlerin kendilerini başarılı buldukları dersler, harçlığın yeterli bulunup bulunmaması, bir günde ders çalışmaya ayrılan zaman dilimi, ders çalışmak için tercih edilen zaman dilimi, sınavlara çalışılmaya başlanılan zaman dilimi, okul saatleri dışında zamanı değerlendirme alışkanlıklarına göre ergenlerin akademik erteleme davranışlarının farklılaştığını ortaya koymaktadır. Ancak kardeş sayısı, ailedeki doğum sırası, ailenin ekonomik düzeyini nasıl algıladığı, anne babanın birlikte olma durumu, baba öğrenim seviyesi, dershaneye gidip gitmeme durumuna göre ergenlerin akademik erteleme davranışlarının farklılaşmadığı saptanmıştır.

Arslan (2013) araştırmasında liselerin 10, 11 ve 12. sınıf öğrencilerinin akademik erteleme davranışlarının karar verme stilleri tarafından yordanıp yordanmadığının incelenmesi amaçlanmış ve araştırma verilerinin analizi sonucunda kaçınan karar verme ve anlık karar verme değişkenleri akademik erteleme

puanlarındaki varyansın yaklaşık % 19'unu açıkladığı görülmüştür. Kaçınan karar verme ve anlık karar vermenin akademik erteleme üzerinde anlamlı bir yordayıcı olduğu tespit edilmiştir. Sezgisel karar verme, rasyonel karar verme ve bağımlı karar verme değişkenlerinin etkileri önemli olmadığı görülmüştür. Araştırmaya katılan öğrencilerin akademik erteleme davranışları üzerinde erkek öğrencilerin daha fazla akademik erteleme davranışı gösterdikleri görülürken, anne ve baba eğitim durumu, öğrenim görülen alan ve öğrenim görülen sınıf düzeyi değişkenlerinin anlamlı farklılık yaratmadıkları saptanmıştır. Öğrencilerin karar verme stilleri arasında anlamlı ilişkiler tespit edilirken, karar verme stillerinin düzeyleri ile cinsiyet, öğrenim görülen sınıf ve öğrenim görülen alan değişkenleri arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır.

Akdoğan (2013) araştırmasını üniversite öğrencilerinin akademik erteleme davranışlarını depresyon, anksiyete, stres açısından açıklanabilirliğini incelemek amacıyla yapmıştır. Araştırmada; öğrencilerin akademik erteleme davranışı ile depresyon, stres ve anksiyete durumları arasında anlamlı bir ilişki olduğu sonucu elde edilmiştir.

Akdemir (2013) yürüttüğü çalışmada Facebook tutumu, Akademik erteleme eğilimi ve Akademik başarının çeşitli demografik özelliklere göre farklılaşma durumları tespit edilmiştir. Araştırmada ayrıca öğrencilerin akademik erteleme eğilimleri ile okul, anne eğitim durumu, baba eğitim durumu, kendine ait odaya sahip olma, interneti kullanım geçmişi ve günlük internet kullanım süresi, Facebook'ta günlük harcanan zaman arasında anlamlı farklılıklar olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Akademik erteleme eğilimi ile sınıf seviyesi, cinsiyet, kendine ait bilgisayara sahip olma, Facebook kullanım sıklığı, Facebook arkadaş sayısı değişkenleri arasında anlamlı farklılık bulunmamıştır.

Toy (2013) çalışmasında, meslek lisesi öğrencilerinin ders çalışmayı önemseme, istekli olma, ders çalışmayı alışkanlık haline getirme ve akademik erteleme eğilimlerini ve aralarındaki ilişkiyi incelemiştir. Sonuçlara göre, meslek lisesi öğrencilerinin ders çalışmayı önemsedikleri, ders çalışmaya istekli oldukları tespit edilmiştir. Bununla birlikte ders çalışma davranışını aynı düzeyde alışkanlık haline getirmedikleri tespit edilmiştir. Akademik erteleme davranışları eğilimlerinin orta düzeyde olduğu görülmüştür. Kız öğrencilerin akademik erteleme eğilimi erkek öğrencilere göre anlamlı düzeyde daha azdır.

Toker (2014) araştırmasında, bilişsel davranışçı yaklaşımın verilerine dayalı olarak geliştirilen “Akademik Erteleme Davranışıyla Başetme Beceri Eğitimi Psikoeğitim Grup Uygulamaları”nın üniversite öğrencilerinin akademik erteleme davranışlarına etkisini ve bu etkinin kalıcılığı incelemiştir. Uygulama neticesinde olumlu sonuçlara ulaşılmıştır. Akademik erteleme davranışıyla baş etme beceri eğitimi psikoeğitim grup uygulamalarının öğrencilerinin akademik erteleme davranışlarını azalttığı, öğrencilerin bu konudaki becerilerini arttırdığı ve bu durumun kalıcılığının uzun süreli olduğu görülmüştür.

Ekinci (2011) araştırmasında, ortaöğretim öğrencilerinin yaşamlarından edindikleri tecrübeler sonucu gelişen akademik özyeterlik düzeyleri ve akademik erteleme davranışlarının öğrenilmiş çaresizlik düzeylerini yordama gücünü incelemiştir. Analizler sonucunda, araştırma grubunun akademik özyeterlik düzeylerinin ve akademik erteleme davranışlarının, öğrenilmiş çaresizlik düzeylerini yordadığı sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmada öğrencilerin akademik özyeterlik düzeylerinin, akademik erteleme davranışlarının ve öğrenilmiş çaresizlik düzeylerinin bağımsız değişkenlere göre (okul turu, cinsiyet, okul ortalaması, sınıf düzeyi, baba çalışma durumu) anlamlı farklılaşmakta olup olmadığına dair bulgulara da yer verilmiştir. Analiz sonucunda, okul türüne göre öğrencilerin akademik erteleme düzeyleri arasında anlamlı fark bulunmuştur. Analiz sonucunda, sınıflara göre öğrencilerin akademik erteleme düzeyleri arasında anlamlı fark bulunmuştur. 9. sınıfa devam eden öğrencilerin akademik erteleme düzeylerinin ve 10. sınıfa devam eden öğrencilerin akademik erteleme düzeylerinin 11. sınıfa devam erteleme düzeylerinden anlamlı şekilde yüksek olduğu görülmüştür. Analiz sonucunda, okul ortalamalarına göre öğrencilerin akademik erteleme davranışları arasında anlamlı fark bulunmuştur. Okul ortalaması “3’ un altı” olan öğrencilerin akademik erteleme davranışları ortalaması “4-5 arası” olan öğrencilerin akademik erteleme davranışından anlamlı şekilde yüksek olduğu görülmüştür. Akademik erteleme düzeyleri bakımından kız öğrencilerle erkek öğrenciler arasında anlamlı fark tespit edilmiştir. Erkek öğrencilerin akademik erteleme puanlarının kız öğrencilerin akademik erteleme puanlarına göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Analiz sonucunda, örneklem grubundaki öğrencilerin babalarının çalışıp çalışmamasına göre akademik erteleme düzeyleri arasında anlamlı farkın olmadığı görülmüştür.

Yıldız (2015) çalışmasında üniversite öğrencilerinin akademik erteleme davranışları ile genel erteleme davranışları arasındaki ilişkinin incelenmesini amaçlamıştır. Araştırmada üniversite öğrencilerinin genel ve akademik erteleme düzeylerinin sosyo-demografik değişkenler temelindeki farklılaşmaları ile genel ve akademik erteleme düzeyleri arasındaki ilişkiler incelenmiştir. Araştırma sonucunda erkek öğrencilerin daha fazla genel erteleme davranışında buldukları tespit edilmiştir. Yaş grupları olarak bakıldığında 24-26 yaş aralığındaki öğrenciler ile anneleri ve babaları lise mezunu olan öğrencilerin akademik erteleme eğilimlerinin diğer gruplardan daha fazla olduğu görülmüştür. Açık-uçlu soru ile sorulan ve kategorize edilerek değerlendirilen yakın ve uzak hedeflerin birbirleriyle örtüşükleri ve temel olarak da bir meslek sahibi olmakla ilgili olduğu görülmüştür. Genel erteleme eğilimi içinde olan öğrencilerin akademik eğilimleri de yüksek çıkmıştır. Çalışmanın sonunda konu ile ilgili önerilerde bulunulmuştur.

Kınık (2015)'ın üniversite öğrencilerinin akademik erteleme davranışları ile fonksiyonel olmayan tutumları, depresyon düzeyleri ve benlik-saygıları arasındaki ilişkiyi incelediği çalışmasında üniversite öğrencilerinin akademik erteleme davranışları ile fonksiyonel olmayan tutumları ve depresyon düzeyleri arasında pozitif yönde; benlik saygıları ile negatif yönde anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Fonksiyonel olmayan tutumların, depresyon düzeyinin akademik erteleme davranışını yordadığı, benlik saygısının ise akademik ertelemeyi yordamadığı tespit edilmiştir. Ayrıca, akademik erteleme davranışının öğrenim görülen fakülteye, günlük internet kullanım süresine göre anlamlı bir fark gösterdiği; cinsiyete ve anne-baba eğitim düzeyine göre farklılık göstermediği ortaya çıkmıştır.

Yıldırım (2011) orta öğretim 9., 10. ve 11. sınıf öğrencilerinin psikolojik belirtilerinin sosyal destek algısı ve akademik erteleme açısından incelenmesi araştırmasında cinsiyet(erkek öğrenciler daha fazla akademik erteleme davranışı göstermekte), okul türü(fen lisesi öğrencileri daha fazla akademik erteleme davranışı göstermekte), algılanan akademik başarı (akademik başarısı düşük öğrenciler daha fazla akademik erteleme, değişkenlerinde anlamlı bir farklılık olduğu, yaş, sınıf düzeyi, anne babanın yaşama durumu, evlilik durumları, anne babanın hayatta olup olmadığı, anne babanın öz yada üvey olup olmadığı, sosyoekonomik durum, kardeş sayısı, dünyaya geliş sırası ve yaşadıkları yer değişkenlerinde anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir.

Güdül (2015) üniversite öğrencilerinin akademik motivasyon profillerinin psikolojik ihtiyaç doyumu, akademik erteleme ve yaşam doyumu ile ilişkisi doktora tezi araştırmanın bulguları yüksek düzeyde motivasyonlu profilde yer alan öğrenciler diğer profillerde yer alan öğrencilere göre daha az akademik erteleme davranışı sergilediği, yaşamlarından daha çok doyum elde ettiği ve psikolojik ihtiyaçlarının ise daha yüksek düzeyde doyuma ulaştığını göstermektedir.

Erdoğan (2016) araştırmasında üniversite hazırlık sınıfı öğrencilerinin akademik erteleme davranışlarının ve durumluk kaygı düzeylerini çeşitli değişkenler açısından incelemiştir. Araştırmanın sonucunda öğrencilerin durumluk kaygı düzeyleri arttıkça öğrencilerin akademik erteleme davranışlarının arttığı bulgusunu ortaya koymuştur. Erkek öğrencilerin kızlara göre daha fazla akademik erteleme davranışı gösterdikleri, kız ve erkek öğrencilerin durumluk kaygı düzeyleri arasında anlamlı bir fark olmadığı tespit edilmiştir. Yaş ve kardeş sayısı değişkenlerine göre ise kız ve erkek öğrencilerin akademik erteleme davranışları ile durumluk kaygı düzeyleri arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır.

Toprakyan (2016), araştırmasında lise son sınıf öğrencilerin anne baba tutumları ile akademik erteleme davranışları arasındaki ilişkilerin incelenmesini amaçlamıştır. Araştırmaya 300 öğrenci dahil olmuştur. Araştırma sonucunda lise son sınıf öğrencilerinin, annelerinin eğitim durumlarına, okumak istedikleri bölümle ilgili YGS'de aldıkları puanlara, 1. Dönemde başarısız derse sahip olma durumlarına göre anne-baba tutum puanlarını arasında anlamlı bir fark olduğu bulgulanırken, öğrencilerin gelir düzeylerine göre her iki puan kategorisinde de yani akademik erteleme ve anne-baba tutum puanlarını arasında da anlamlı bir fark olduğu görülmüştür. Diğer bir analiz sonucunda ise akademik erteleme puanları ile demokratik anne-baba tutumu puanları arasında anlamlı bir ilişkiye rastlanmazken, akademik erteleme ile koruyucu/istekçi anne-baba tutumu puanları arasında yüksek düzeyde anlamlı pozitif yönde düşük güçte bir korelasyon olduğu bulgulanmıştır. Koruyucu/istekçi anne-baba tutumu puanları arttıkça akademik erteleme puanlarının da artış gösterdiği görülmüştür. Bununla birlikte otoriter anne-baba tutum puanları ile akademik erteleme puanları arasında yüksek düzeyde anlamlı pozitif yönde orta güçte bir korelasyon olduğu sonucuna ulaşılmıştır.. Otoriter anne-baba tutumu puanları arttıkça akademik erteleme puanlarının da artış gösterdiği görülmüştür.

2.9.2. Akademik Erteleleme ile İlgili Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar

Kachgal v. d (2001) yaptıkları çalışmada akademik erteleme ve genel erteleme davranışının cinsiyete değişkenine göre fark gösterip göstermediğini 68 kadın ve 73 erkek öğrenci üzerinde yaptıkları çalışmada incelemişler ve akademik erteleme davranışının cinsiyete göre anlamlı bir fark göstermediği sonucuna ulaşmışlardır.

Watson (2001) çalışmasında erteleme ve 5-faktörlü kişilik modeli konulu araştırmasına yaşları 18 ile 53 arasında değişen 349 üniversite ve kolej öğrencisi katılmıştır. Çalışmada, yaşları 25-53 arasında değişen 50 katılımcı yaşları 18-24 arasında değişen diğer katılımcılarla akademik erteleme ölçeğinden aldıkları puanlar açısından karşılaştırılmıştır. Yaşça daha büyük olan öğrencilerin, akademik ertelemenin boyutları olan görevin sıkıcılığı, bağımlılık ve kontrole karşı isyan boyutlarından daha düşük puan aldıkları bulunmuştur. Benzer biçimde yaşça daha büyük olan öğrencilerin, akademik ertelemenin sıklığının ölçüldüğü ilk bölümün „haftalık okumaları zamanında yapma“ alanında daha düşük puan aldıkları saptanmıştır.

Owens ve Newbegin (1997) çalışmalarında lise öğrencilerinde okul başarısı ve akademik erteleme konusunda yaptıkları çalışmada öğrencilerin İngilizce ve matematik derslerinden aldıkları notlarla erteleme davranışları arasında negatif yönde bir ilişki bulmuşlardır. Analizler sonucunda öğrencilerin ders notlarının akademik ertelemeyi güçlü bir şekilde yordadığını tespit etmişlerdir.

Soysa ve Weiss (2014) ise yapmış oldukları çalışmada üniversite öğrencilerinin algıladıkları anne- babalık stilleri üzerine algıları ile sınav kaygıları arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Araştırmaya 206 üniversite öğrencisi dahil olmuştur. Akademik ertelemenin ve uyum bozucu mükemmeliyetçiliğin etkilerini araştırmışlardır. 206 üniversite öğrencisi üzerinde yapılan çalışmada, akademik ertelemenin ve uyum bozucu mükemmeliyetçiliğin eş zamanlı olarak, algılanan otoriter babalık stili ile bilişsel ve duyuşsal sınav kaygısı arasındaki ilişkide aracılık rolü üstlendiğini yani bu ilişkinin ortaya çıkmasında etkili olduklarını bulmuşlardır. Uyum bozucu mükemmeliyetçiliğin otoriter annelik stili ile bilişsel ve duyuşsal sınav kaygısı arasındaki ilişkide aracılık rolü üstlendiğini, akademik ertelemenin ve uyumsuz mükemmeliyetçiliğin eş zamanlı olarak yetkili anne-baba stili ile bilişsel ve duyuşsal sınav kaygısı arasındaki ilişkiye aracılık ettiklerini ortaya çıkarmışlardır.

Beck vd. (2000 akt. Arslan, 2013) 411 öğrenci üzerinde yapmış oldukları çalışmada yüksek akademik ertelemeciler, düşük akademik ertelemecilerden daha fazla

sınavlara hazırlanmayı geciktirirler. Yüksek akademik ertelemeciler, düşük akademik ertelemecilerden daha az ders çalışırlar.

Onwuegbuzie (2004), lisansüstü eğitime devam eden 135 öğrencinin katıldığı bir araştırma yapmış; araştırma sonucunda öğrencilerin % 41'inin dönem ödevlerini yazmayı, % 39.3'ünün sınav hazırlığını ve %60'nın da haftalık okuma görevlerini erteledikleri saptamıştır. Araştırmaya katılan öğrencilerin % 30.1'i bu durumu problem olarak gördüklerini; bu öğrencilerin %65'i ise erteleme eğilimi düzeylerini düşürmek istediklerini rapor etmişlerdir.

Ferrari (2000) çalışmasına 142 kişi katılmış, kararsal erteleme davranışını, benlik saygısı ve bıkkınlık eğilimlerinin açıkladığını; ayrıca erteleme davranışının bilişsel ve davranışsal boyutunun bıkkınlık eğilimleri, dikkat bozuklukları ve düşük benlik saygısıyla ilişkili olduğunu belirtmiştir.

Khan, Arif, Noor ve Muneer (2014) çalışmalarında demografik değişkenler üzerinden akademik değerlendirmişlerdir. Araştırmacılar 100 üniversite öğrencisi ve 100 meslek yüksek okulu öğrencisinin akademik erteleme davranışlarını, cinsiyet yaş değişkenlerine göre inceledikleri çalışmalarında meslek yüksek okulu öğrencilerinin fakülte öğrencilerine göre daha fazla akademik erteleme davranışı sergilediklerini belirlemişlerdir. Erkek öğrencilerin akademik erteleme davranışlarının kızlardan daha fazla olduğunu ve 20 yaş altındaki öğrencilerin 20 yaş üstü öğrencilerden daha fazla akademik erteleme davranışı sergilediklerini bulgulamışlardır.

Washington (2004 Akt. Arslan, 2013), erteleme eğilimi ile depresyon arasındaki ilişkiyi 420 üniversite öğrencisi üzerinden incelemiş, veri analizlerinde erteleme eğilimi ile depresyon arasında $p < .05$ düzeyinde anlamlı pozitif bir ilişki görülmüştür. Birçok araştırmanın aksine kız öğrencilerinin erteleme eğilimi puanlarının erkek öğrencilerin puanlarından yüksek çıktığı bu çalışmada görülmüştür.

Klassen vd. (2008)'in yaptığı çalışmaya 456 lisans öğrencisi katılmış ve bu çalışmada iki farklı inceleme yapılmıştır. Birinci çalışma akademik erteleme ile kendini düzenleme, öz yeterlik, benlik saygısı ve öz yeterlik ile kendini düzenleme arasındaki ilişkiyi incelemektedir. Analiz sonucunda öz yeterlik ve kendini düzenleme akademik ertelemeyi diğer değişkenlere göre daha yüksek düzeyde açıklamaktadır. İkinci öğrencilerin ve negatif erteleyicilerin motivasyon ve akademik özellikleri incelenmiştir. İkinci çalışmada negatif erteleyici olarak tanımlanan 195 katılımcının %25'i, düşük öngörülebilirlik ve sınıf düzeyine sahip olduğu ortaya konmuştur. Bu katılımcıların

kendini düzenleme için düşük özyeterliliğe sahip oldukları görülmüştür. Not ortalamalarının kontrol edilmesinden sonra ertelemenin negatif etkisi olarak katılımcılarda kendini düzenleme yeterliliklerinin düşük olduğu ortaya çıkmıştır.

Pychyl, Coplan ve Reid (2002, Akt. Çakıcı, 2003)'in çalışmalarında yaşları 13 ila 15 arasında değişen 105 ergenin katıldığı çalışmalarında genel erteleme yordayıcıları olarak cinsiyet, anababa tutumları ve global benlik saygısı değişkenleri incelenmiştir. Buna göre açıklayıcı otoriter anababa tutumuna sahip olan hem kız hem erkek katılımcılar daha az ertelediklerini ifade etmişlerdir. Kızlar için açıklayıcı otoriter ve otoriter anne tutumunun erteleme üzerindeki etkisinde benlik sisteminin ara değişken olduğu bir ilişki, baba tutumuyla erteleme arasında ise doğrudan bir ilişki bulunmuştur. Yine kızlarda anne tutumunun benlik değerini yordadığı, benlik değerininse ertelemeyi yordadığı saptanmış olup baba tutumu ise benlik değeri değişkeni kontrol edildikten sonra kızların ertelemesi üzerinde doğrudan etkili bulunmuştur. Erkeklerde ise anababa tutumu, benlik değeri ve erteleme arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır.

Seo (2008 Akt. Arslan, 2013) 692 lisans öğrencisi üzerinde yaptığı çalışmasında ilişkilerde özyeterliliğin arabulucu olarak incelenmesiyle kişinin kendine yönelik mükemmeliyetçiliği ve akademik erteleme arasındaki ilişkiyi anlamayı amaçlamıştır. Kendine yönelik mükemmeliyetçiliği yüksek olan öğrencilerin erteleme düzeylerinin diğerlerinden daha düşük olduğu sonucu bulunmuştur. Aynı zamanda öz yeterlilik ile akademik erteleme arasında ilişkinin düzeyi, akademik erteleme ile kendine yönelik mükemmeliyetçilik arasındaki ilişkiden daha anlamlı çıkmıştır.

Humphrey ve Harbin(2010 Akt. Arslan, 2013) web tabanlı sınıflarda akademik ertelemeyi azaltmak amacıyla bir çalışma yapmıştır. Bu çalışmada öğrencilerin görevlerini erken bitirdiklerinde ödüllendirildiği durumlarda akademik erteleme davranışlarının azaldığı görülmüştür. Akademik ertelemenin; akademik performans üzerinde özellikle sınav puanları ve dönem sonu notları üzerinde olumsuz etkisi olduğu görülmüştür

Schubert Walker (2007) deneysel çalışmalarında üniversite öğrencilerinin erteleme problemleri üzerinde altı haftalık grupta danışma programı düzenlemiştir. Düzenlediği programa 12 öğrenciden oluşan erteleme davranışı ile başa çıkmaya yönelik deney grubu, 37 öğrenciden oluşan ders çalışma becerilerini geliştirmeye yönelik etkileşim grubu ve 19 öğrenciden oluşan genel konuların tartışıldığı kontrol grubu katılmıştır. Deney grubundaki öğrencilerin erteleme sorununun, etkileşim ve

kontrol grubuna katılan öğrencilere göre yüksek düzeyde azaldığı görülmüştür. Uygulanan eğitimin başarılı olmasında öğrencilerin kişisel güçlerini geliştirmesi, kendilerine değer vermesi ve kendilerini kontrol etmelerinin sağlanması ve böylece erteleme döngüsünü gerçekçi bir şekilde düzenlemelerinin etkili olduğu düşünülmüştür.

Haycock v.d. (1998) çalışmalarında öz-yeterlik ve kaygının üniversite öğrencilerinin genel erteleme davranışlarındaki rolünü incelemişler ve genel erteleme davranışının cinsiyete göre farklılık göstermediğini, akademik erteleme ile yaş arasında da anlamlı bir ilişki olmadığını bulmuşlardır.

BÖLÜM 3

3. YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, çalışma grubu, veri toplama araçları ile toplanan verilerin değerlendirilmesinde kullanılan istatistiksel yöntemler açıklanmıştır.

3.1.Araştırma Modeli

Bu araştırma betimsel yöntem ve ilişkisel tarama modeline göre çalışılmış olup, araştırmanın bağımsız ve bağımlı değişkenleri arasında yordayıcılık ilişkisine yönelik tarama yapılmıştır (Karasar,2004). Araştırmada anadolu liselerinin 9.,10., ve 11. ve sınıf öğrencilerinin akademik erteleme davranışlarının, öğrencilerin demografik özelliklerine (cinsiyeti, yaş, anne-baba öğrenim durumu, öğrenim görülen sınıf düzeyi, doğum sırası, hedef belirleme düzeyi ve akademik başarı düzeyi) göre farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiş ve bu amaçla veriler toplanmıştır.

3.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini 2015-2016 eğitim öğretim yılında Adana İli Çukurova, Seyhan ve Yüreğir ilçelerindeki Milli Eğitim Bakanlığına bağlı Anadolu Liselerinde öğrenim gören öğrenciler oluşturmaktadır.

Araştırmanın örneklemini Adana İli Çukurova, Seyhan ve Yüreğir ilçelerindeki Anadolu liselerinin 9., 10. ve 11. sınıflarında öğrenim gören öğrencilerden tesadüfî örnekleme yöntemi ile seçilen 527 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmaya katılan öğrencilerden 288 kız, 239 erkek öğrencidir.

Araştırmada; öğrencilerin akademik erteleme eğilimlerini belirlemek amacıyla Çakıcı (2003) tarafından geliştirilen “Akademik Erteleme Ölçeği” ve araştırmacı tarafından geliştirilen değişkenlerin yer aldığı ‘Kişisel Bilgi Formu’ kullanılmıştır.

Çalışma sonuçlarının analizi için SPSS 20.0 (20. sürümü PASW adıyla kullanılmakta) programı kullanılmıştır.

3.3. Veri Toplama Aracı

3.3.1. Akademik Erteleme Ölçeği

Öğrencilerin akademik erteleme davranışlarını belirlemek amacıyla, Çakıcı (2003) tarafından geliştirilen “Akademik Erteleme Ölçeği” kullanılmıştır. Ölçeğin deneme uygulamasına katılan öğrencilerin 440’u (%51,9) üniversite, 409’u (%48,1) lise öğrencilerinden oluşmaktadır. Ölçek; öğrencilerin akademik hayatta, yapmakla yükümlü oldukları sınavlara hazırlanma, ders çalışma ve proje yapma gibi çalışma alışkanlıklarını ölçmeyi amaçlayan maddelerden oluşmaktadır. Ölçme aracı, 7’si olumlu (1, 4, 7, 9, 11, 13, 17), 12’si olumsuz (2, 3, 5, 6, 8, 10, 12, 14, 15, 16, 18, 19) olmak üzere toplam 19 maddeden oluşan beş dereceli “Likert Tipi” bir ölçektir. Ölçekteki maddelere verilen tepkiler 1-5 arası derecelendirme ile 1-beni hiç yansıtmıyor, 2-beni çok az yansıtmıyor, 3-beni biraz yansıtmıyor, 4-beni çoğunlukla yansıtmıyor, 5-beni tamamen yansıtmıyor cevaplarına karşılık gelecek şekilde derecelendirilmiştir. Tek yönlü olarak puanlanan ölçekten alınabilecek en düşük puan 19, en yüksek puan ise 95’tir. Yükselen puanlar akademik erteleme eğiliminin arttığına işaret eder (Çakıcı, 2003).

3.3.2. Kişisel Bilgi Formu

Araştırmanın bağımsız değişkenleri olan öğrencinin cinsiyeti, yaşı, anne eğitim durumu, baba eğitim durumu, doğum sırası, ortaöğretim başarı puanı (akademik başarı), hedef belirleme durumu, öğrenim gördüğü sınıf düzeyini belirlenmesi amacıyla araştırmacı tarafından Kişisel Bilgi Formu oluşturulmuştur.

3.4. Verilerin Toplanması

Verileri toplamak amacıyla daha önce seçkisiz küme örnekleme yöntemi ile seçilen çalışma grubundaki öğrencilere ölçeklerin uygulanacağı saatler belirlenmiştir. Belirlenen saatlerde araştırmaya katılacak olan öğrencilerin sınıflarında hazır bulunulmuştur. Araştırmanın bağımsız değişkenlerinden olan öğrencilerin demografik özellikleri ile ilgili bilgileri elde etmek için hazırlanan Kişisel Bilgi Formu ve “Akademik Erteleme Ölçeği” araştırmacı tarafından gerekli açıklamalar yapıldıktan ve yönergeler okunduktan sonra öğrencilere birlikte uygulanmıştır. Uygulama uygulamanın yapıldığı her sınıfta yaklaşık 30 dakika sürmüştür.

3.5.Verilerin Çözümü ve Yorumu

Araştırma için gerekli veriler, Anadolu liselerinin 9., 10. ve 11. Sınıf öğrencilerine uygulanan veri toplama araçları ile elde edilmiştir. Elde edilen ham veriler bilgisayara aktarılmıştır. Anket yoluyla elde edilen ham veriler bilgisayara aktarılmıştır. Araştırma verileri IBM-SPSS 20.0 istatistik paket programı kullanılarak veriler T testi (Independent-Samples T-Test), tek yönlü ANOVA ve Post hoc (scheffe) yöntemi ile analiz edilmiş ve yorumlanmıştır.

BÖLÜM 4

4. BULGULAR VE TARTIŞMA

Bu bölümde araştırmanın ana problemi ve alt problemlerine ilişkin bulgulara, tablolara yorumlarına ve yer verilmiştir.

4.1. Katılımcıların Betimsel Değişkenlere Göre Dağılımları

Bu bölümde araştırmaya katılan Anadolu liselerinin 9., 10. ve 11. ve sınıf öğrencilerinin kişisel bilgi formunda belirtilen bazı demografik değişkenlerle ilgili (cinsiyeti, yaş, anne-baba öğrenim durumu, öğrenim görülen sınıf düzeyi, doğum sırası, ortaöğretim başarı durumu ve hedef belirleme) frekans dağılımı ve yüzdeleri verilmiştir.

Tablo 4.1. Araştırmaya Katılan Anadolu Lise Öğrencilerinin Cinsiyetlerine Göre Dağılımı

Cinsiyet	N	%
Kız	288	54,6
Erkek	239	45,4
Toplam	527	100

Tablo 4.1’de görüldüğü gibi araştırmaya katılan Anadolu lisesi öğrencilerinin 288’ i, %54,6’sını kız öğrenciler, 239’u ,%45,4’ünü erkek öğrenciler oluşturmaktadır.

Tablo 4.2. Araştırmaya Katılan Anadolu Lisesi Öğrencilerinin Yaş Değişkenine Göre Dağılımı

Yaş	N	%
14	12	2,3
15	156	29,6
16	199	37,8
17	160	30,4
Toplam	527	100

Tablo 4.2’de görüldüğü gibi araştırmaya katılan Anadolu lisesi öğrencilerinin %2,3’ ü 14 yaşında, %29,6’sı 15 yaşında, %37,8’i 16 yaşında, %30,4’ü 17 yaşındadır.

Tablo 4.3. Araştırmaya Katılan Anadolu Lisesi Öğrencilerinin Doğum Sırası Değişkenine Göre Dağılımı

Doğum Sırası	N	%
Tek çocuk	36	6,8
İlk çocuk	206	39,1
Ortanca çocuk	72	13,7
Son çocuk	182	34,5
Diğer çocuk	31	5,9
Toplam	527	100

Tablo 4.3’de görüldüğü gibi araştırmaya katılan Anadolu lisesi öğrencilerinin %6,8’i tek çocuk, %39,1’i ilk çocuk, %13,7’si ortanca çocuk, %34,5’i son çocuk, %5,9’u diğer çocuk olduğu görülmektedir.

Tablo 4.4. Araştırmaya Katılan Anadolu Lisesi Öğrencilerinin Sınıf Seviyesi Değişkenine Göre Dağılımı

Sınıf Seviyesi	N	%
9. Sınıf	162	30,7
10. Sınıf	172	32,6
11. Sınıf	193	36,6
Toplam	527	100

Tablo 4.4. incelendiğinde araştırmaya katılan Anadolu lisesi öğrencilerinin sınıf seviyesi değişkenine göre %30,7’si 9. sınıf, %32,6’sının 10. sınıf, %36,6’sının da 11. sınıf öğrencisi olduğu görülmektedir.

Tablo 4.5. Araştırmaya Katılan Anadolu Lisesi Öğrencilerinin Akademik Başarı (birinci dönem ağırlıklı puan ortalaması) Değişkenine Göre Dağılımı

Akademik Başarı	N	%
50.00-69.99	75	14,2
70.00-84.99	251	47,6
85.00-100	201	38,1
Toplam	527	100

Tablo 4.5. incelendiğinde araştırmaya katılan Anadolu lisesi öğrencilerinin akademik başarı (birinci dönem ağırlıklı puan ortalaması) değişkenine göre %14,2’sinin 50.00-69.99 puan ortalamasında, %47,6’sının 70.00-84.99 puan ortalamasına ve %38,1’inin de 85.00-100 puan ortalamasında olduğu görülmektedir.

Tablo 4.6. Araştırmaya Katılan Anadolu Lisesi Öğrencilerinin Hedef Belirleme Durumu Değişkenine Göre Dağılımı

Hedef Belirleme Durumu	N	%
Hedefim yok	38	7,2
Kısa-orta-uzun vadede hedeflerim var	312	59,2
Uzun vadede hedeflerim var	177	33,6
Toplam	527	100

Tablo 4.6. incelendiğinde araştırmaya katılan Anadolu lisesi öğrencilerinin hedef belirleme değişkenine göre %7,2'sinin hedefinin olmadığı, %59,2'sinin kısa-orta-uzun vadede hedeflerinin olduğu ve 33,6'sının da uzun vadede hedeflerinin olduğu görülmektedir.

Tablo 4.7. Araştırmaya Katılan Anadolu Lisesi Öğrencilerinin Baba Eğitim Durumu Değişkenine Göre Dağılımı

Baba Eğitim Durumu	N	%
İlkokul	82	15,6
Ortaokul	100	19,0
Lise	161	30,6
Üniversite	184	34,9
Toplam	100	100

Tablo 4.7. incelendiğinde araştırmaya katılan Anadolu lisesi öğrencilerinin baba eğitim durumu değişkenine göre %15,6'sının ilkokul mezunu olduğu, %19,0'ının ortaokul mezunu olduğu, %30,6'sının lise mezunu olduğu ve %34,9'unun da üniversite mezunu olduğu görülmektedir.

Tablo 4.8. Araştırmaya Katılan Anadolu Lisesi Öğrencilerinin Anne Eğitim Durumu Değişkenine Göre Dağılımı

Anne Eğitim Durumu	N	%
İlkokul	142	26,9
Ortaokul	90	17,1
Lise	184	34,9
Üniversite	111	21,1
Toplam	100	100

Tablo 4.8. incelendiğinde araştırmaya katılan Anadolu lisesi öğrencilerinin anne eğitim durumu değişkenine göre %26,9'unun ilkokul mezunu olduğu, %17,1'inin ortaokul mezunu olduğu, %34,9'unun lise mezunu olduğu ve %21,1'inin de üniversite mezunu olduğu görülmektedir.

4.2. Araştırmanın Problemlerine İlişkin Bulgular

Araştırmanın problemlerine ilişkin bulgular ve yorumlar aşağıda verilmiştir.

Anadolu lisesi öğrencilerinin akademik erteleme davranışı eğilimleri ($\bar{x}=54,28$) ortalamasının üzerinde çıkmıştır (Tablo 4.9)

4.2.1. Cinsiyet ile Akademik Erteleme Arasındaki İlişki

Cinsiyete ile akademik erteleme arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla bağımsız örneklem t-testi yapılmıştır.

Tablo 4.9. Cinsiyet ile Akademik Erteleme Arasındaki İlişki

Cinsiyetiniz	N	\bar{x}	Ss	T	p
Kız	288	53,73	14,087	,993	,320
Erkek	239	54,95	13,983		
Total	527	54,28	14,040		

* $p<0,05$

Tablo 4.9. incelendiğinde: erkek öğrencilerin akademik erteleme düzeyi ($\bar{x} = 54.95$), kız öğrencilerin akademik erteleme düzeyinden ($\bar{x} = 53.73$) daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu farkın anlamlı olup olmadığını tespit etmek amacıyla yapılan bağımsız gruplar t testi sonucuna göre, araştırmaya katılan öğrencilerin akademik erteleme düzeyleri üzerinde, .05 anlamlılık düzeyinde, cinsiyet ile akademik erteleme arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığı görülmektedir ($t=0,993, p>.05$).

4.2.2. Yaş ile Akademik Erteleme Arasındaki İlişki

Yaş ile akademik erteleme arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla korelasyon analizi yapılmıştır.

Tablo 4.10. Yaş ile Akademik Erteleme Arasındaki İlişki

	N	R	P
Yaş & Akademik Erleme	527	-.017	.694

Tablo 4.10. incelendiğinde yaş ile akademik erteleme arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığı görülmektedir. ($r = -.017; p > .05$).

4.2.3. Doğum Sırası ile Akademik Erteleme Arasındaki İlişki

Doğum sırası ile akademik erteleme arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla tek yönlü varyans analizi(ANOVA) yapılmıştır.

Tablo 4.11. Doğum Sırası ile Akademik Erteleme Arasındaki İlişki

Doğum sıranız	N	\bar{x}	Ss	F	P
Tek çocuk	36	57,64	11,787	1,053	,379
İlk çocuk	206	53,29	15,232		
Ortanca çocuk	72	53,67	13,698		
Son çocuk	182	55,19	13,571		
Diğer çocuk	31	53,10	11,214		
Total	527	54,28	14,040		

Tablo 4.11. incelendiğinde: öğrencilerin akademik erteleme düzeyi doğum sırası değişkenine göre tek çocuk grubunun puan ortalaması ($\bar{x} = 57,64$) diğer gruplara göre yüksek çıkmıştır. Diğer çocuk grubunun puan ortalaması ($\bar{x} = 53,10$) diğer gruplar içinde en düşük olarak belirlenmiştir. Bu farkın .05 anlamlılık düzeyinde, doğum sırası ile akademik erteleme arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığı görülmektedir (F=1,053, p>.05)

4.2.4. Sınıf Düzeyi ile Akademik Erteleme Arasındaki İlişki

Sınıf düzeyi ile akademik erteleme arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla tek yönlü varyans analizi(ANOVA) yapılmıştır.

Tablo 4.12. Sınıf Düzeyi ile Akademik Erteleme Arasındaki İlişki

Sınıf Seviyeniz	N	\bar{x}	Ss	F	P
9	162	54,50	14,562	,440	,644
10	172	53,48	13,381		
11	193	54,81	14,206		
Total	527	54,28	14,040		

Tablo 4.12. incelendiğinde: 11. sınıf öğrencilerin diğer gruplara göre çok az bir farkla daha fazla akademik erteleme eğilimi gösterdikleri ($\bar{x} = 54,81$) görülmektedir. Tablodan da anlaşıldığı üzere .05 anlamlılık düzeyinde sınıf düzeyi ile akademik erteleme arasında anlamlı bir ilişki olmadığı görülmektedir (F=0,440, p>.05).

4.2.5. Akademik Başarı Düzeyi ile Akademik Erteleme Arasındaki İlişki

Akademik başarı düzeyi(birinci dönem puan ortalaması) ile akademik erteleme arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla tek yönlü varyans analizi (ANOVA) yapılmıştır.

Tablo 4.13. Akademik Başarı Düzeyi ile Akademik Erteleme Arasındaki İlişki

Akademik Başarınız (Birinci dönem puan ortalamanız)	N	\bar{x}	Ss	F	P
50.00-69.99	75	58,32	12,339	5,707	,004
70.00-84.99	251	54,79	13,493		
85.00-100	201	52,14	14,948		
Total	527	54,28	14,040		

Tablo 4.13. incelendiğinde: akademik erteleme davranışı akademik başarı değişkenine göre akademik başarısı 50.00-69.00 olan öğrencilerin puan ortalaması ($\bar{x} = 58,32$) diğer gruplara göre yüksek çıkmıştır. Bu durumda akademik başarısı düşük olan öğrenciler daha fazla akademik erteleme davranışı göstermektedir. Akademik başarı düzeyi ile akademik erteleme arasında .05 anlamlılık düzeyinde anlamlı fark yaratan bir etken olduğu görülmektedir($F=5,707$, $p<.05$). Post hoc (Scheffe) analizine göre bu farklılığın 50.00-69.99 ile 85.00-100 arası olan gruplar arasındaki farktan kaynaklandığı tespit edilmiştir

4.2.6. Hedef Belirleme Düzeyi ile Akademik Erteleme Arasındaki İlişki

Hedef belirleme düzeyi ile akademik erteleme arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla tek yönlü varyans analizi (ANOVA) yapılmıştır.

Tablo 4.14. Hedef Belirleme Düzeyi ile Akademik Erteleme Arasındaki İlişki

Hedef Belirleme Durumunuz	N	\bar{x}	Ss	F	P
Hedefim yok	38	65,95	13,273	22,889	,000
Kısa-orta-uzun vadede hedeflerim var	312	55,16	13,522		
Uzun vadede hedeflerim var	177	50,22	13,477		
Total	527	54,28	14,040		

Tablo 4.14. incelendiğinde: akademik erteleme davranışı hedef belirleme değişkenine göre hedefim yok şeklinde belirten öğrencilerin puan ortalaması ($\bar{x}=65,95$) diğer gruplara göre yüksek çıkmıştır. Bu durum da hedefi olmayan öğrenciler daha fazla akademik erteleme davranışı göstermektedirler. Hedef belirleme değişkeninin .05 anlamlılık düzeyinde anlamlı fark yaratan bir etken olduğu görülmektedir ($F=22,889$,

$p < .05$). Post hoc(Scheffe) analizine göre her üç grup arasında karşılıklı olarak anlamlı bir farklılık mevcuttur

4.2.7. Baba Eğitim Durumu ile Akademik Erteleme Arasındaki İlişki

Baba eğitim durumu ile akademik erteleme arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla tek yönlü varyans analizi(ANOVA) yapılmıştır.

Tablo 4.15. Baba Eğitim Durumu ile Akademik Erteleme Arasındaki İlişki

Babanızın Eğitim Durumu	N	\bar{x}	Ss	F	P
İlkokul	82	51,29	13,944	4,719	,003
Ortaokul	100	51,82	12,551		
Lise	161	54,19	14,485		
Üniversite	184	57,03	14,033		
Total	527	54,28	14,040		

Tablo 4.15. incelendiğinde: akademik erteleme davranışı baba eğitim durumu değişkenine babası üniversite mezunu olan öğrencilerin akademik erteleme davranışı puan ortalamaları ($\bar{x} = 57,03$) diğer gruplara göre daha yüksek çıkmıştır. daha yüksek çıkmıştır. Babası ilkokul mezunu olan öğrencilerin ise akademik erteleme davranışı puan ortalamaları diğer gruplar içinde en düşük çıkmıştır ($\bar{x} = 51,29$). Baba eğitim durumu değişkeninin .05 anlamlılık düzeyinde anlamlı fark yaratan bir etken olduğu görülmektedir ($F=4,719$, $p < .05$). Post hoc(Scheffe) analizine göre üniversite mezunu olanlar ilk ve ortaokul mezunu olanlardan anlamlı derecede farklılaşmaktadır.

4.2.8. Anne Eğitim Durumu ile Akademik Erteleme Arasındaki İlişki

Araştırmanın sekizinci alt problemi " Anadolu lisesi öğrencilerinin akademik erteleme davranışı anne eğitim durumu değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır? " şeklindedir. Bu alt probleme ilişkin bulgulara tek yönlü varyans analizi yapılarak ulaşılmıştır.

Tablo 4.16. Anne Eğitim Durumu ile Akademik Erteleme Arasındaki İlişki

Annenizin Eğitim Durumu	N	\bar{x}	Ss	F	P
İlkokul	142	51,81	13,451	2,378	,069
Ortaokul	90	55,14	12,450		
Lise	184	54,55	15,459		
Üniversite	111	56,29	13,228		
Total	527	54,28	14,040		

Tablo 4.16. incelendiğinde: akademik erteleme davranışı anne eğitim durumu değişkeninde annesi üniversite mezunu olan öğrencilerin akademik erteleme davranışı puan ortalamaları ($\bar{x} = 56,29$) diğer gruplara göre daha yüksek çıkmıştır. Annesi ilkokul mezunu olan öğrencilerin ise akademik erteleme davranışı puan ortalamaları diğer gruplar içinde en düşük çıkmıştır ($\bar{x} = 51,81$). Bu farkın .05 anlamlılık düzeyinde anne eğitim durumu ile akademik erteleme arasında anlamlı bir ilişki olmadığı görülmektedir ($F=2,378, p>.05$).

Tablo 4.17. Akademik Erteleme Ölçeğinin Olumsuz İfadelerine Verilen Cevapların Puan

Ortalamaları ve Standart Sapmaları

Ölçek İfadeleri	\bar{x}	Ss	N
Ödevlerimi/projelerimi genellikle son belirlenen tarihte yetiştiririm	3,64	1,357	527
Daha keyifli şeyler yapmak için ders çalışmayı erken bırakırım	3,09	1,159	527
Ne zaman dersin başına otursam aklıma yapmam gereken başka işler gelir	3,10	1,257	527
Önemli olsalar bile sınavlara çalışmayı gereksiz yere son güne Bırakırım	2,62	1,365	527
Sıkıcı derslere çalışmayı son ana bırakırım	3,63	1,300	527
Ders çalışırken bir şey yapmak, birisiyle konuşmak, çay ya da kahve içmek vb. için sık sık ara veririm	2,97	1,334	527
Tarihi önceden bildirilmiş olsa bile sınav günü yaklaştığında önceliği olmayan başka işlerle uğraştığım olur	2,47	1,236	527
Önemli derslere çalışmayı bile son güne bırakırım	2,26	1,283	527
Çalışmayı son güne bıraktığım için başarısız olduğum derslerim Olur	3,05	1,351	527
Ödevlerimi/projelerimi zamanında yetiştiremem	1,57	,968	527
Ödevlerimi/projelerimi yapmayı önemsiz gerekçelerle son güne Bırakırım	2,53	1,410	527
Ben derslerimi çalışmayı son ana bırakan ancak bir daha ki sefere çalışmaya zamanında başlayacağım diyen bir öğrenciyim	3,29	1,497	527

Tablo 4.17. de ölçeğin olumsuz ifadelerine verilen cevap ortalamalarına baktığımızda ‘Ödevlerimi/projelerimi genellikle son belirlenen tarihte yetiştiririm.’ ifadesinin $\bar{x} = 3,64$ ortalama ile birinci sırada, ‘Sıkıcı derslere çalışmayı son ana

bırakırım' ifadesi $\bar{x} = 3,63$ ortalama ile ikinci sırada, 'Ben derslerimi çalışmayı son ana bırakan ancak bir daha ki sefere çalışmaya başlayacağım diyen bir öğrenciyim.' $\bar{x} = 3,29$ ortalama ile üçüncü sırada yer almaktadır. 'Ödevlerimi ve projelerimi zamanında yetiştiremem' ifadesi ise $\bar{x} = 1,57$ ortalama ile en düşük eğilim olarak çıkmıştır. Bulgulara göre öğrencilerin ödevlerini/projelerini son belirtilen tarihe kadar bekleyip son anda teslim ettikleri anlaşılmaktadır. Yine öğrencilerin sıkıcı buldukları başka bir ifade ile sevmedikleri derslere çalışmayı istemedikleri anlaşılmaktadır. Öğretmenlerin dersleri ilgi çekici hale getirmeleri durumunda öğrencilerin derslere karşı tutumlarının değişeceği düşünülmektedir. Aynı zamanda öğrencilerin sıkıcı buldukları derslere neden çalışmalarını gerektiği bilincinin kazandırılması da olumlu anlamda etkili olacaktır. Öğrencilerin akademik erteleme döngüsü içinde olduklarını 'Ben derslerimi çalışmayı son ana bırakan ancak bir daha ki sefere çalışmaya başlayacağım diyen bir öğrenciyim' ifadesinin yüksek puanlı çıkmasından da anlaşılmaktadır.

Tablo 4.18. Akademik Erteleme Ölçeğinin Olumlu İfadelerine (Olumlu ifadeler tersten puanlanmıştır) Verilen Cevapların Puan Ortalamaları ve Standart Sapmaları

Ölçek İfadeleri	\bar{x}	Ss	N
Derslerimi düzenli olarak çalışırım	3,06	1,051	527
Sınavlardan önce konuları tekrar etmeye zamanım kalır	2,34	1,132	527
Derslere hazırlanarak gelirim	3,57	1,136	527
Herhangi bir dersle ilgili verilen okumaları derse okumuş olarak gelirim	3,36	1,285	527
Ödevlerimi/projelerimi zamanında teslim ederim	1,57	,895	527
Kendime bir ders çalışma programı hazırlamışsam ona uyarım	3,46	1,326	527
Bir sınavdan önce sınavla ilgili konuları her yönüyle çalışmış olurum	2,70	1,103	527

Tablo 4.18'de ölçeğin olumlu ifadelerine verilen cevapların ortalamalarına baktığımızda 'Derslere hazırlanarak gelirim' ifadesi $\bar{x} = 3,57$ puan ortalaması ile birinci sırada, 'Kendime bir ders çalışma programı hazırlamışsam ona uyarım.' İfadesi $\bar{x} = 3,46$ puan ortalaması ile ikinci sırada, 'Herhangi bir dersle ilgili verilen okumaları derse okumuş olarak gelirim.' İfadesi üçüncü sırada yer almıştır. Yine bu tabloda da

'Ödevlerimi/projelerimi zamanında teslim ederim.' ifadesi $\bar{x} = 1,57$ ortalama ile en düşük eğilim olarak görülmektedir.

Sonuçlara göre öğrencilerin süreçte derslere hazırlanmakla ilgili erteleme davranış göstermektedirler. Erlere hazır olarak gelmemeleri, ders programına uymamaları ve dersle ilgili verilen okumaları okumadan derse gelmeleri, öğrencilerin geniş zaman sürecinde sürekli akademik erteleme eğilimi içinde oldukları, ödevleri/projeleri zamanında teslim ederim ifadesi ise bir önceki tablo (bkn. Tablo 17) sonuçları ile örtüşerek bu teslim etme durumunun son dakikada olduğu anlaşılmaktadır. Öğrenciler akademik görevlerini sürekli son ana kadar beklettikleri görülmektedir.

5. SONUÇLAR VE ÖNERİLER

5.1. Sonuçlar

Araştırmadan elde edilen bulgulara dayalı olarak ulaşılan sonuçlar şu şekilde sıralanabilir:

1. Anadolu lisesi öğrencilerinin akademik erteleme davranışı puan ortalamaları cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir. Erkek öğrencilerin puanı ($\bar{x} = 54,95$) kız öğrencilerin puanından ($\bar{x} = 53,73$) biraz yüksektir. İlgili alanyazında akademik erteleme davranışı ile cinsiyet arasındaki ilişkiyi konu alan çalışmalara rastlanılmıştır. Tanrikulu (2013) ergenlerle yapmış olduğu çalışmada (aynı yaş grubu örneklem) cinsiyetlerine göre akademik erteleme davranışı puan ortalamaları ($t_{418}=3,030$; $p= 0,003$) arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı düzeyde olduğu saptanmıştır. Buna göre erkek öğrencilerin akademik erteleme davranışı puan ortalamalarının kız öğrencilerinkinden daha yüksek olduğu bulunmuştur. Farklı örneklem gruplarında gerçekleştirilen çalışmalarda birbiriyle çelişen sonuçlar görülmüştür. Çıkrıkçı vd. (2014) cinsiyetin akademik erteleme düzeyine etkisinin incelenmesi üzerine yaptıkları meta analiz çalışmasında 25 araştırmanın raporuna yer vermişlerdir. Elde edilen bulgular cinsiyetin akademik erteleme üzerinde anlamlı bir etkisinin olduğunu göstermektedir. Ancak belirlenen etki büyüklüğü incelendiğinde cinsiyetin akademik erteleme üzerindeki etki düzeyinin düşük olduğu görülmektedir. Bununla birlikte Türkiye’de yapılan araştırmalarda lise ve üniversitede öğrenim görmekte olan erkek öğrencilerin daha fazla akademik erteleme eğiliminde oldukları anlaşılmaktadır. Türk aile yapısı ve toplumun cinsiyet rolleri ile ilgili algısının etkili olduğu düşünülmektedir. Toplumun erkeklere ilişkin algısı güçlü ve atılgan erkek şeklindedir ve aile içinde de erkek çocukların hataları, yaramazlıkları daha kolay kabul edilerek sorumluluk alması için daha uzun bir süre verildiği görülür.

2. Anadolu lisesi öğrencilerinin akademik erteleme davranışı puan ortalamaları yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir. Lise öğrencilerinin ergenlik döneminde olması, bu dönemin özelliklerine uyum sağlamakta zorlanıyor olmaları, zihinsel gelişim dönemi açısından algılama, soyut düşünme becerisi, üst düzey

bilişsel yapıların yeni gelişiyor olması lise ders programını takip etmekte güçlük çekmelerine neden olabilmektedir.

3. Anadolu lisesi öğrencilerinin akademik erteleme davranışı puan ortalamaları doğum sırası değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir. Tek çocuk grubunun puan ortalaması ($\bar{x} = 57,64$) diğer gruplara göre yüksek çıkmıştır. Diğer çocuk grubunun puan ortalaması ($\bar{x} = 53,10$) diğer gruplar içinde en düşük olarak belirlenmiştir. Özellikle günümüzde tek çocuklu aileler çocuk yetiştirme konusunda ya çok koruyucu tutum sergilemekte ya da çok tavizkar tutum göstermektedirler. Diğer çocuk grubunun akademik erteleme eğiliminin düşük çıkması kalabalık bir ailede yaşıyor olmasından kaynaklı kendi sorumluluklarını yerine getirmesine neden olmuştur. Bu yetiştirme tarzı erteleme eğilimini azaltmıştır. Tanrıku (2013), Adams (2005), Balkıs (2006) ve de çalışmalarında doğum sırası değişkeni anlamlı bir farklılık göstermemiştir.

4. Anadolu lisesi öğrencilerinin akademik erteleme davranışı puan ortalamaları sınıf düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir. 11. sınıf öğrencilerin diğer gruplara göre çok az bir farkla daha fazla akademik erteleme eğilimi gösterdikleri ($\bar{x} = 54,81$) görülmektedir. Anadolu lisesi öğrencilerinin amacı lise üniversite sınavına iyi bir şekilde hazırlanmak ve üniversitede istediği bölüme gitmektir. 11.sınıf öğrencileri sınav yılına bir yıl kaldığı için dersane, etüt merkezi gibi kurumların vermiş oldukları çalışma programlarını takip etmelerinden dolayı okula dair akademik görevleri erteleme eğilimi içine girmektedirler. Arslan (2013)'ın çalışmasında da öğrenim görülen sınıf düzeyinin akademik erteleme düzeyi üzerinde anlamlı farklılık yaratan bir etken olmadığı tespit edilmiştir. Akdoğan (2013)'ın üniversite öğrencileri ile yapmış olduğu çalışmada ise akademik erteleme davranışı puan ortalamaları sınıf değişkeni açısından üniversite öğrencilerinin akademik erteleme davranışı puan ortalamalarının anlamlı düzeyde farklılaştığı saptanmıştır.

5. Anadolu lisesi öğrencilerinin akademik erteleme davranışı puan ortalamaları akademik başarı değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. Akademik başarı 50.00-69.00 olan öğrencilerin puan ortalaması ($\bar{x} = 58,32$) diğer gruplara göre yüksek çıkmıştır. Bu durumda akademik başarı düşük olan öğrenciler daha fazla akademik erteleme davranışı göstermektedir. Öğrencilerin düzenli ders çalışmamaları, sınav hazırlıklarının son ana bırakmaları sınavlardan düşük not almalarına neden olmaktadır. Öğrencilerin sınavlara hazırlanma sürecindeki kaygı düzeylerinin Kutlu (2001), Ergene (2011) az ya da fazla olması ve istenilen kaygının oluşmaması akademik

ertelemeye neden olduğu düşünülmektedir. Aynı zamanda okullardaki yaşam kalitesinin düşük olması akademik çalışmalara karşı olumsuz tutum geliştirdiği düşünülmektedir Sarı vd (2007), Durmaz (2008).

6. Anadolu lisesi öğrencilerinin akademik erteleme davranışı hedef belirleme değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. Akademik erteleme davranışı hedef belirleme değişkenine göre hedefim yok şeklinde belirten öğrencilerin puan ortalaması ($\bar{x} = 65,95$) diğer gruplara göre yüksek çıkmıştır. Bu durum da hedefi olmayan öğrenciler daha fazla akademik erteleme davranışı göstermektedirler. Öğrencilerin hedefsizlikle birlikte öz düzenleme becerilerinden yoksun oldukları yapılan araştırmalarla belirlenmiştir (Üredi vd, 2007).

Zamanı yapılandırma konusunda da öğrencilerin yeteri kadar bilgi ve bilinçten uzaklar. Ertelme eğilimlerinin yanı sıra sahip oldukları boş zamanı da farklı algılamaktadırlar, Boş zamanı hiçbir işin yapılmadığı boş boş oturulduğu, bu zaman diliminde en çok bilgisayarda, internette zaman geçirdikleri boş zamanı sadece eğlenceli ve güzel zaman geçirmek için kullanıyorlar (Aslan vd. 2012). Yine Siyaset, Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı (SETA)'nın *Türkiye'nin Gençlik Profili* isimli kapsamlı araştırmasına yedi bölgeden 15-29 yaş aralığında 10.174 genç katılmış ve katılımcıların boş zamanlarında en sık yaptıkları etkinlikleri, televizyon izlemektir %56,8'si televizyon izleme, 40,8'i kitap, dergi, gazete okuma, 37,2'si internette sosyal medya ağlarına katılma, 29,6'sı spor yapma, %15,6'sı tiyatroya, sinemaya ve konsere gitme, %13,4'ü ise kıraathane ve kafe gibi mekânlarda arkadaşlarla buluşma olarak ifade etmiştir (Gür vd. 2012).

7. Anadolu lisesi öğrencilerinin akademik erteleme davranışı baba eğitim durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.(Tablo15) Babası üniversite mezunu olan öğrencilerin akademik erteleme davranışı puan ortalamaları ($\bar{x} = 57,03$) diğer gruplara göre daha yüksek çıkmıştır. Babası ilkokul mezunu olan öğrencilerin ise akademik erteleme davranışı puan ortalamaları diğer gruplar içinde en düşük çıkmıştır ($\bar{x} = 51,29$). Balkıs (2006) ve Kandemir'in (2010) üniversite öğrencileri üzerinde yaptıkları çalışma ile farklılık göstermektedir. Bunun yanında Yiğit ve Dilmaç (2011)'in çalışmaları ile paralellik göstermektedir. İlkokul mezunu babalar çalışma hayatında en zor işlerde çalışmakta, gelirlerinin düşük olmakta ve çocuklarına daha az imkan sunmaktadırlar. Babaları ilkokul mezunu olan öğrenciler babalarının yaşadıkları zorlukları yaşamamak için okumaktan başka çıkar yol olmadığını düşünüyor olabilirler.

Üniversite mezunu babaların ise çocuklarına her şeyi sunuyor olmaları, hayatın zorluklarının fark etmelerini engellemektedir.

Toplumumuzda kadınların son yıllarda daha fazla iş hayatında yer alması erkeklerin de çocukları ile daha fazla vakit geçirmelerine ve onların eğitimlerinde etkili olmalarına neden olmaktadır. Babalık rollerinin değişmesi ile birlikte babaların da çocuk eğitimi üzerine eğitimlerden geçmeleri gerekmektedir (Kuzucu, 2011).

8. Anadolu lisesi öğrencilerinin akademik erteleme davranışı anne eğitim durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir (Tablo 16). Annesi üniversite mezunu olan öğrencilerin akademik erteleme davranışı puan ortalamaları ($\bar{x} = 56,29$) diğer gruplara göre daha yüksek çıkmıştır. Annesi ilkokul mezunu olan öğrencilerin ise akademik erteleme davranışı puan ortalamaları diğer gruplar içinde en düşük çıkmıştır ($\bar{x} = 51,81$). Anne eğitim durumu değişkeninin .05 anlamlılık düzeyinde çok az bir farkla anlamlı fark yaratan bir etken olmadığı görülmektedir. Sonuçlar Balkıs (2006) ve Kandemir'in (2010) üniversite öğrencileri üzerinde yaptıkları çalışma ile Yiğit ve Dilmaç'ın (2011) ortaöğretim öğrencileri üzerindeki çalışmasında anne öğrenim durumunun akademik erteleme davranışı üzerinde etkili olmadığı bulgusuyla paralellik göstermektedir.

5.2. Öneriler

Literatürü incelediğimizde akademik erteleme davranışı çalışmalarının üniversite öğrencileri üzerinde daha fazla yapıldığını görmekteyiz. Üniversite öncesi lise döneminde başlayan akademik erteleme davranışına yönelik çalışmaların bu örneklem grubunda daha fazla çalışılması gerekmektedir. Bu dönemde gerekli önlemler alınmadığı takdirde öğrencilerde bu davranış alışkanlık haline gelmekle birlikte zamanında yapılması gereken çalışmalar yapılmadığı için öğrenciler öğrenim hayatlarında başarısız olmaktadır. Aynı zamanda 14-18 yaş (ergenlik dönemi) aralığının kişilik gelişiminin tamamlandığı dönem olması konunun bu dönemde ele alınması gerektiğini göstermektedir. Tutum ve davranışların ileri yaşlarda kazandırılması daha zordur. Yanlış tutum ve davranışların düzeltilmesi daha da zordur. Bu dönemde sorumluluk duygusu, planlı çalışma, istikrarlı olma davranışlarının kazandırılması akademik erteleme davranışı ile birlikte diğer erteleme davranışlarını da önleyecektir. Aynı zamanda akademik erteleme davranışının ne olduğu konusunda öğrenciler,

öğretmenler, anne ve babalar bilgilendirilmeli ve bunu önleyici programlar oluşturulmalıdır.

Öğrencilerin kariyer planlaması yapmaları, bu konuda okul rehberlik servislerinin, öğretmenlerin ve anne babaların yardımcı olmaları gerekecektir. Öğrenciler hedef belirlemenin önemini anlamalı, ilgi ve yetenekleri doğrultusunda meslek seçimine yönlendirilmeli ve çevresindeki imkanları yeterince kullanmalıdırlar. Bu alanda yapılacak ciddi çalışmalar öğrencilerin sınav odaklı çalışmalarını önleyecek, meraklı, araştırmacı, öğrenen ve yaptığı işten memnun bireyler olmalarını sağlayacaktır.

Çocuk yetiştirme tutumları konusunda ailelerin bilinçlendirilmesi, her iki ebeveynin de eşit düzeyde sorumluluk almaları ve tutarlı olmaları çocukların olumlu davranış kazanmalarını kolaylaştıracaktır. Aynı zamanda erkek çocuklarının da sorumluluk kazanmaları için toplumsal cinsiyet rollerindeki yanlış tutumlar gözden geçirilmelidir.

Çalışan anne ve babaların çocukları ile yeterince ilgilenemediklerinden dolayı onlara karşı tavizkar bir tutum sergileme eğilimine yönelmektedirler. Bu durum çocuklarda disiplinsizliğe ve sorumsuzluğa yol açmaktadır. Bu tür yöntemler yerine etkili iletişim becerileri ve kaliteli zaman geçirme uygulamalarına yer vermek gerekecektir.

2000 yılı ve sonrasında doğanlar kuşak gruplandırmasında z kuşağı olarak adlandırılmaktadır. Bu kuşağın özelliği dijital bir nesil olmasıdır. İnternet ve cep telefonu canavarı olma özellikleri yanında aceleci, sabırsız, anlık tüketen ve sonuca çabuk ulaşmak isteyen bir yapıları vardır. Anne babaların ve eğitimcilerin bu kuşağın özelliklerini bilerek onlara yaklaşımları gerekecektir.

Günümüz gençliğinin sorunları ile yakından ilgilenilerek geleceğe kendilerini daha iyi hazırlamaları için kariyer planlama yapmaları sağlanmalı ve bu konuda rehberlik programları hazırlanmalıdır.

6. KAYNAKÇA

- Ackerman, D. S., & Gross, B. L. (2005). "My instructor made me do it: Task characteristics of procrastination", *Journal of Marketing education*, 27(1), 5-13.
- Adams, J. F., (1995). "Ergenliği Anlamak. Ankara", İmge Kitapevi Yayınları
- Adler, A. (1997). "İnsan Tabiatını Tanıma", Ayda Yörükan (Çev.), Türkiye İş Bankası Yayınları, Ankara
- Akdoğan, A. (2013). "Farklı Depresyon Kaygı Stres Düzeylerine Sahip Üniversite Öğrencilerinin Akademik Erteleme Davranışlarının İncelenmesi", Yüksek Lisans Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Akkaya, E. (2007). "Eğitim Fakültesi Öğrencilerinde Akademik Ertelem Davranışı: Cinsiyet, Yaş, Akademik Başarı, Mükemmeliyetçilik ve Depresyonun Rolü", Yüksek Lisans Tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Arslan, A.(2013). " Lise Öğrencilerinin Akademik Erteleme Davranışlarının Karar Verme Stilleri İle İlişkisi", Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Aslan, N., Cansever, B. A. (2012). "Ergenlerin boş zaman değerlendirme algısı", *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 42(42).
- Aydoğan, D. (2008). "Akademik Erteleme Davranışlarının Benlik Saygısı, Durumluluk Kaygı ve Öz-yeterlik ile Açıklanabilirliği", Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Balkıs, M. (2006). "Öğretmen Adaylarının Davranışlarındaki Erteleme Eğiliminin, Düşünme ve Karar Verme Tarzları ile İlişkisi", Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.

- Balkıs, M., Duru, E., Bulus, M., Duru, S. (2006). “Üniversite Öğrencilerinde Akademik Erteleme Eğiliminin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi”, Ege Eğitim Dergisi,
- Balkıs, M., Duru, E. (2009). “Akademik Erteleme Davranışının Öğretmen Adayları Arasındaki Yaygınlığı, Demografik Özellikler ve Bireysel Tercihlerle İlişkisi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Fakültesi Araştırma Dergisi, 5(1), 18-32.
- Balkıs, M., Duru, E.(2010). “Akademik Erteleme Eğilimi, Akademik Başarı İlişkisinde Genel Ve Performans Benlik Saygısının Rolü”, Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 27: 159-170
- Burka, J. B., & Yuen, L. M. (2008). ”Procrastination: Why you do it, what to do about it now” Da Capo Press.
- Chandler S.(2015). “Erteleme”, Çev. Asuman Sayiner, 3. Baskı, Trend Yayınevi, Ankara.
- Chun Chu, Angela Hsin, and Jin Nam Choi. (2005). “Rethinking procrastination: Positive effects of" active" procrastination behavior on attitudes and performance”, The Journal of social psychology 145.3 : 245-264.
- Corey, G. (2008). “Psikolojik Danışma, Psikoterapi Kuram Ve Uygulamaları”, Çev.T. Ergene, Mentis Yayıncılık, Ankara.
- Cüceloğlu, D. (1997).”İnsan İnsana”,(24. Basım), Remzi Kitapevi, İstanbul
- Çakıcı, D. Ç. (2003). “Lise ve Üniversite Öğrencilerinde Genel Erteleme ve Akademik Erteleme Davranışının İncelenmesi”,Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara

Çetin, Ş (2009). “Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Akademik Erteleme Davranışlarına İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi”, Gazi Üniversitesi Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi Dergisi, 25, 1-7.

Çıkrıkçı, Ö., Erzen, E. (2014). “Cinsiyetin Akademik Erteleme Üzerindeki Etkisi: Meta-Analiz”, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi

Deniz, M. E., Traş, Z., Aydoğan, D. (2007). “Akademik Erteleme ve Denetim Odağının Duygusal Zeka Yeteneklerine Göre İncelenmesi”, IX. Ulusal Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi, 17-19 Ekim. Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.

Dryden, W. (2000). ”Ertelemek Yaşamı Kaçırmaktır”, Rota Yayınları.

Dünyaoğulları, Ö. (2011). “Üniversite Son Sınıf Öğrencilerinin Kendilerini Gerçekleştirme Engelleriyle Genel Erteleme Eğilimi ve Umutsuzluk Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi”, Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.

Düşmez, İ.(2013). “Akılcı Duygusal Davranışçı Yaklaşımına Dayalı Akademik Erteleme Davranışını Önleme Eğitim Programının Üniversite Öğrencilerinin Akademik Erteleme Davranışları Üzerine Etkisi”. Yüksek Lisans Tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Anabilim Dalı, Samsun,

Ekinci, E. (2011). “Ortaöğretim Öğrencilerinin Akademik Özyeterlik Düzeyleri Ve Akademik Erteleme Davranışlarını Yordama Gücü”, Yüksek Lisans Tezi, Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Tokat.

Erdoğan, D.(2016). “Üniversite Hazırlık Sınıfı Öğrencilerinin Akademik Erteleme Davranışlarının Ve Durumluluk Kaygı Düzeylerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi”, Yüksek Lisans Tezi, Ufuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

- Ergene, T. (2011). "Lise Öğrencilerinin Sınav Kaygısı, Çalışma Alışkanlıkları, Başarı Güdüsü ve Akademik Performans Düzeyleri Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi", Eğitim ve Bilim, 36(160).
- Ferrari, I. R., Johnson, J. L., ve McCow, W. G. (1995). "Procrastination and Above: Theory Research and Treatment", Plenum Press, New York.
- Ferrari, J. R. (2000). "Procrastination and attention : Factor analysis of attention deficit, brodomness, intelligence, Self-esteem, and task delay frequencies", Journal of Social Behavior & Personality, 15(5), 185-196.
- Ferrari, J. R., & Dovidio, J. F. (2000). "Examining behavioral processes in indecision: Decisional procrastination and decision-making style", Journal of Research in Personality, 34(1), 127-137.
- Geçtan, E. (1997). "Psikodinamik Psikiyatri ve Normal Dışı Davranışlar", Remzi Kitabevi, 10.
- Glasser, W(2002). "Kişisel Özgürlüğün Psikolojisi Seçim Teorisi", İstanbul, Hayat Yayıncılık.
- Güdül, D.M. (2015). "Üniversite Öğrencilerinin Akademik Motivasyon Profillerinin Psikolojik İhtiyaç Doyumu, Akademik Erteleme Ve Yaşam Doyumu İle İlişkisi", Doktora Tezi, Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Gül, A.Y.(2015). "İş Yaşamında İş Erteleme Davranışı Ve Nedenleri", Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Gür, B. S., Dalmiş, İ., Kırmızıdağ, N., Çelik, Z., & Boz, N. (2012). "Türkiye'nin gençlik profili", Ankara: Seta Yayınları.

- Haycock, L.A., Mccarthy, P., & Skay, C.L (1998). “Procrastination İn College Students: The Role Of Self-Efficacy And Anxiety.” *Journal Of Counseling And Development*, 76, 317-325.
- Kachgal, M. M., Hansen, L. S., Nutter, K. J. (2001). “Academic procrastination prevention/intervention: Strategies and recommendations”, *Journal of Developmental Education*, 25(1), 14.
- Kaçan, M. (2010). “Akılcı Duygusal Davranışsal Yaklaşıma Dayalı Akademik Erteleme Davranışını Önleme Programının Etkililiğinin Değerlendirilmesi”, Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara
- Karahan, F., Sardoğan, M. (2004). “Psikolojik Danışma ve Psikoterapide Kuramlar”, Deniz Kùltür Yayınları, Samsun.
- Karasar, N. (2004). “Bilimsel Araştırma Yöntemi”, Ankara: Nobel Yayınları
- Khan, M.J., Arif, H., Noor, S. S. and Muneer, S. (2014). “Academic procrastination among male and female university and college students”, *FWU Journal of Social Sciences*, 8(2), 65-70.
- Kınık, Ö, (2015). “Üniversite Öğrencilerinin Akademik Erteleme Davranışları İle Fonksiyonel Olmayan Tutumları, Depresyon Düzeyleri Ve Benlik-Saygıları Arasındaki İlişki”, Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Rehberlik Ve Psikolojik Danışmanlık Bilim Dalı, Trabzon.
- Kıbar, B. , Fidan, Y. , Yıldırın, C. (2015). “Öğrencilerin Zaman Yönetimi Becerileri İle Akademik Başarıları Arasındaki İlişki”, *Karabük Üniversitesi. Business & Management Studies: An International Journal*, 2(2).

- Klassen, M. R., Krawchuk, L. L., & Rajani, S. (2008). "Academic procrastination of undergraduates: Low self-efficacy to self-regulate predicts higher levels of procrastination", *Contemporary Educational Psychology*, 33, 915–931.
- Knaus, W. (2010). "End Procrastination Now! Get It Done With a Proven Psychological Approach", McCraw Hill, New York.
- Kutlu, Ö. (2001). "Ergenlerin Üniversite Sınavına İlişkin Kaygıları", *Eğitim ve Bilim*, 26(121).
- Kuzucu, Y. (2011). "Değişen Babalık Rolü ve Çocuk Gelişimine Etkisi", *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4(35), 79-89.
- Lay, Clarry.H.(1986). "At Last, My Research Article on Procrastination", *Journal of Research in Personality*, 474-495.
- Lee, E.(2005). "The Relationship Of Motivation And Flow Experience To Academic Procrastination In University Students", *Journal Of Genetic Psychology*, 166, 5–14
- McCown, W., Johnson, J. (1991). "Personality and Chronic Procrastination by University Students During An Academic Examination Period", *Personality and Individual Differences*, 12(5), 413-415.
- Onwuegbuzie, A. J. (2004). "Academic Procrastination And Statistics Anxiety", *Assessment & Evaluation in Higher Education*, 29(1), 3-19.
- Owens, M. A., Newbegin, I. (1997). "Procrastination in high school achievement: A causal structural model", *Journal of Social Behavior&Personality*, 12, 869-888.

- Rothblum, E. D., Solomon, L. J., Murakami, J. (1986). "Affective, Cognitive, And Behavioral Differences Between High And Low Procrastinators. Journal Of Counseling Psychology, 33(4), 387.
- Sadler, C. D.,& Sacks, L.A.(1993). "Multidimensional Perfectionism And Academic Procrastination: Relationships With Depression In University Students", Psychological Reports, 73,863-871.
- Sarı, M., Ötünç, E., Erceylan, H. (2007). Liselerde Okul Yaşam Kalitesi: Adana İli Örneği. Kuram Ve Uygulamada Eğitim Yönetimi, 50(50), 297-320.
- Sarıoğlu, A.F. (2011). "Öğretmen Adaylarının Akademik Erteleme Eğilimi ile Mükemmeliyetçilik Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi", Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Senecal, C., Koestner, R. and Vallerand, J., (1995). "Self-Regulation and Academic Procrastination", The Journal of Social Psychology, 135 (5), 607-619.
- Schouwenburg, H.C., Lay, C., Pychyl, T.A. ve Ferrari, J.R. (2004). "Counseling the procrastinator in academic settings", American Psychological Association. Washington, DC.
- Schraw, Gregory,(2007). "Wadkins, Theresa And Olafson, Lori: Doing The Things We Do: A Grounded Theory Of Academic Procrastination", Journal Of Educational Psychology, 99.1(Feb 2007): 12-25.
- Solomon, L. J., Rothblum, E. D. (1984). "Academic Procrastination: Frequency And Cognitive-Behavioral Correlates", Journal Of Counseling Psychology, 31(4), 503.
- Soysa, C. K. and Weiss, A. (2014). "Mediating perceived parenting styles test-anxiety relationship: Academic procrastination and maladaptive perfectionism", Learning and Individual Differences, 34, 77-85.

- Steel, P. (2007). "The Nature Of Procrastination: A Meta-Analytic And Theoretical Review Of Quintessential Self-Regulatory Failure", *Psychological Bulletin*, 133 (1), 65-94.
- Tanrıkulu, M.(2013). "Ergenlerin Akademik Erteleme Davranışlarıyla Benlik Saygılarının İncelenmesi", Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, İzmir.
- Toker, B.(2014). "Bilişsel Davranışçı Kurama Dayalı Olarak Geliştirilen Akademik Erteleme Öğrencilerinin Akademik Erteleme Davranışlarına Etkisi.",Yüksek Lisans Tezi, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bilim Dalı, Muğla.
- Toprakıaran, S.(2016). "Lise Son Sınıf Öğrencilerinin Anne Baba Tutumları İle Akademik Erteleme Davranışları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi", Yüksek Lisans Tezi, Haliç Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Psikoloji Anabilim Dalı, İstanbul.
- Toy, Y. B. (2014). "Ders Çalışmaya Yönelik Tutum, Akademik Erteleme ve Aralarındaki Çoklu Aracılık İlişkisi", *Kuramsal Eğitimbilim Dergisi*, 7(4), 505-527
- Tufan E., Gök M.(2009). "Müzik Öğretmeni Adaylarının Genel Ve Akademik Erteleme Eğilimlerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi", 8. Ulusal Müzik Eğitimi Sempozyumu, Samsun.
- Ulukaya, S.(2012), "Üniversite Öğrencilerinde Akademik Ertelemenin Yordayıcıları Olarak Aile Bağlamında Benlik ve Anababa Tutumları", Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

- Uzun, Ö. B (2009). “Bir Grup Lise Öğrencisinde Akademik Erteleme Davranışı: Sıklığı, Olası Nedenleri ve Umudun Rolü”, Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi, 4.32(2009):12-19.
- Uzun, Ö. B.(2010). “Ertelemenin Yol Analizi Modeli İle İncelenmesi: Bilişsel, Duygusal ve Davranışsal Bileşenlerinin Sınanması”, Doktora Tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Üredi, I. , Üredi, L. (2007). “Öğrencilerin Öz-Düzenleme Becerilerini Geliştiren Öğrenme Ortamının Oluşturulması”, Edu7, 2(4).
- Van Eerde, W. (2003). “A Meta-Analytically Derived Nomological Network Of Procrastination”, Personality And Individual Differences, 35(6), 1401-1418.
- Watson, D. C.(2001). “Procrastination And The Five-Factor Model: A Facet Level Analysis”, Personality And Individual Differences, 30 (1), (2001):149-158
- Yeşilyaprak, B. (2004), “Gelişim ve Öğrenme Psikolojisi”, Palme Yayıncılık.
- Yıldırım, Ü. (2011). “Ortaöğretim Öğrencilerinin Psikolojik Belirtilerinin Sosyal Destek Algısı ve Akademik Erteleme Açısından İncelenmesi”, Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.
- Yıldız, F.G. (2015). “Üniversite Öğrencilerinin Genel Erteleme Düzeyleri İle Akademik Erteleme Düzeyleri İlişkisinin İncelenmesi”, Yüksek Lisans Tezi, Fatih Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri, İstanbul.
- Yörükoğlu, A. (1996). ”Gençlik Çağı: Ruh Sağlığı ve Ruhsal Sorunları”, Özgür Yayınları, İstanbul
- Yörükoğlu, A. (2004). “Çocuk Ruh Sağlığı”, (27. Basım), Özgür Yayınları, İstanbul.

7. EKLER

7.1. Ek 1: Kişisel Bilgi Formu

Sevgili Arkadaşlar,

Siz öğrencilerin ders çalışma alışkanlıkları hakkında bir araştırma yürütmekteyim. Bu amaç için hazırlanmış olan Kişisel Bilgi Formunu ve ölçeği içtenlikle cevaplamanızı ve hiçbir maddeyi boş bırakmamanızı rica ederim.

Katkılarınızdan dolayı teşekkür ederim.

Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Sibel ORAN
Psikoloji Yüksek Lisans
Öğrencisi

Öğrenim Görmekte Olduğunuz Lise:

Cinsiyetiniz:

Yaşınız:

Doğum Sıranız: Tek çocuk() İlk çocuk() Ortanca çocuk()

Son çocuk() Diğer çocuk()

Sınıf Seviyeniz:

Birinci Dönem Ağırlıklı Puan Ortalamanız: 50.00-69.99() 70.00-84.99()

85.00-100()

Hedef belirleme durumunuz:

Hedeflerim yok.() Kısa-Orta-Uzun vadede hedeflerim var.()

Uzun vadede hedeflerim var.()

Babanızın Eğitim Durumu: İlkokul() Ortaokul() Lise()

Üniversite()

Annelerinizin Eğitim Durumu: İlkokul() Ortaokul() Lise()

Üniversite()

7.2. Ek 2: Akademik Erteleme Ölçeği (AEÖ)

Bu ölçeğin amacı sizin ders çalışma alışkanlıklarınızı belirlemektir. Ölçekte 19 ifade bulunmaktadır. İfadelerin karşısında beş cevap seçeneği bulunmaktadır. Lütfen her ifadeyi dikkatle okuyup sizi ne kadar tanımladığını ifadelerin yanındaki cevap seçenekleri üzerine (X) işareti koyarak belirtiniz. Cevap seçenekleri arasında doğru ya da yanlış cevap yoktur.

Lütfen hiçbir soruyu boş bırakmayınız.

- 1=Beni **hiç** yansıtıyor
2=Beni **çok az** yansıtıyor
3=Beni **biraz** yansıtıyor
4=Beni **çoğunlukla** yansıtıyor
5=Beni **tamamen** yansıtıyor

Beni hiç Yansıtıyor	Beni çok az Yansıtıyor	Beni biraz yansıtıyor	Beni çoğunlukla yansıtıyor	Beni tamamen Yansıtıyor				
1	2	3	4	5				
1	Derslerimi düzenli olarak çalışırım			(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
2	Ödevlerimi/projelerimi genellikle son belirlenen tarihte yetiştiririm			(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
3	Daha keyifli şeyler yapmak için ders çalışmayı erken bırakırım			(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
4	Sınavlardan önce konuları tekrar etmeye zamanım kalır			(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
5	Ne zaman dersin başına otursam aklıma yapmam gereken başka işler gelir			(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
6	Önemli olsalar bile sınavlara çalışmayı gereksiz yere son güne bırakırım			(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
7	Derslere hazırlanarak gelirim			(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
8	Sıkıcı derslere çalışmayı son ana bırakırım			(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
9	Herhangi bir dersle ilgili verilen okumaları derse okumuş olarak Gelirim			(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
10	Ders çalışırken bir şey yapmak, birisiyle konuşmak, çay ya da kahve içmek vb. için sık sık ara veririm			(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
11	Ödevlerimi/projelerimi zamanında teslim ederim			(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
12	Tarihi önceden bildirilmiş olsa bile sınav günü yaklaştığında önceliği olmayan başka işlerle uğraştığım olur.			(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
13	Kendime bir ders çalışma programı hazırlamışsam ona uyarım			(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
14	Önemli derslere çalışmayı bile son güne bırakırım			(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
15	Çalışmayı son güne bıraktığım için başarısız olduğum derslerim Olur			(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
16	Ödevlerimi/projelerimi zamanında yetiştiremem			(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
17	Bir sınavdan önce sınavla ilgili konuları her yönüyle çalışmış Olurum			(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
18	Ödevlerimi/projelerimi yapmayı önemsiz gerekçelerle son güne Bırakırım			(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
19	Ben derslerimi çalışmayı son ana bırakan ancak bir daha ki sefere çalışmaya zamanında başlayacağım diyen bir öğrenciyim			(1)	(2)	(3)	(4)	(5)

7.3. Ek 3: Ölçek Kullanım İzni

Re: Ölçek Kullanım İzni

Tarih : 03 Mart 2016 Perşembe 15:53

Kimden : Deniz Çakıcı <denizcigdemcakici@gmail.com> [Adres Defterine Ekle]

Kime : 'sbloran@mynet.com' <sbloran@mynet.com>

Merhaba, tarafımdan geliştirilen akademik erteleme ölçeğini tez çalışmanızda kullanabilirsiniz.

Kolay gelsin, iyi çalışmalar.

3 Mart 2016 Perşembe tarihinde, <sbloran@mynet.com> yazdı:

Sayın Deniz Çiğdem ÇAKICI YILDIZ, ben Çağ Üniversitesi Psikoloji Anabilim dalında Prof. Dr. Bekir Aydın LEVENT'in danışmanlığında 'Anadolu Lisesi Öğrencilerinde Akademik Erteleme Davranışı' konulu tez çalışmamı yürütmekteyim. Büyük emek ve çabalarla geliştirmiş olduğunuz 'Akademik Erteleme Ölçeğini yüksek lisans tez çalışmamda kullanabilmem için izniniz gerekmektedir. Şimdiden çok teşekkür ederim.

7.4. Ek 4: Tez Çalışması İzin Belgesi

T.C.
ADANA VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 98258552-20-E.4411499
Konu : Tez Çalışması (Sibel ORAN)

19.04.2016

VALİLİK MAKAMINA

İlgi : Sibel ORAN'ın 15/04/2016 tarihli dilekçesi.

Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji tezli yüksek lisans öğrencisi Sibel ORAN'ın "*Anadolu Lisesi Öğrencilerinde Akademik Erteleme Davranışının Bazı Değişkenler Üzerinden İncelenmesi*" konulu tezi kapsamında Müdürlüğümüze bağlı Çukurova ilçesi Adana Anadolu Lisesi, Seyhan ilçesi İlhan Atış Anadolu Lisesi ile Yüreğir ilçesi Toki Köprülü Anadolu Lisesi'nde 9. 10. ve 11. Sınıf öğrencilerine Kişisel Bilgi Formu ve Akademik Erteleme Ölçeği'ni uygulama isteği ile ilgili ilgi yazı ekte sunulmuştur.

İlimiz "İl Araştırma Değerlendirme Komisyonu" nun 18/04/2016 tarihli "Uygundur" raporu doğrultusunda, Müdürlüğümüze bağlı adı geçen okullarda söz konusu tez çalışmasının 2015/2016 eğitim-öğretim yılında, eğitim-öğretimin aksatılmasına mahal vermeden yapılması Müdürlüğümüzde uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görülmesi halinde olurlarınıza arz ederim.

Mehmet ÇALIŞKAN
Müdür a.
Müdür Yardımcısı

OLUR
19.04.2016

Turan AKPINAR
Vali a.
Millî Eğitim Müdürü

Elektronik Ağ : <http://adana.meb.gov.tr>

E-posta: arge01@meb.gov.tr

Adres : Döşeme Mahallesi Mücahitler Caddesi Yeni Valilik Binası 01130 Seyhan / Adana

Tel: (0 322) 458 83 71 - 1666

Faks: (0 322) 458 83 92

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <http://evraksorun.meb.gov.tr> adresinden 9aef-57ce-3b9c-8eb0-c4f1 kodu ile teyit edilebilir.